

Kriminalvårdsfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden om kriminalvård som rör bl.a. frågor om häktning, restriktioner för häktade, återfallsförebyggande arbete, villkorlig frigivning och elektronisk övervakning. Enligt utskottet ska regeringen överväga om personer som är dömda för våldsbrott bör ha en skyldighet att genomgå behandlingsprogram. En vägran att delta i ett sådant program ska få konsekvenser för den intagnes möjligheter att få permission och villkorlig frigivning. Den intagnes medverkan i behandlingsprogram ska vara ett krav för villkorlig frigivning för personer som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, i första hand med hänvisning till pågående beredningsarbete. Av dessa yrkanden behandlas 13 förenklat, eftersom riksdagen har behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden.

I betänkandet finns 16 reservationer (S, M, SD, MP, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Cirka 50 yrkanden i motioner från den allmänna motionstiden 2015.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Häktade.....	8
Återfallsförebyggande arbete.....	17
Kriminalvårdens behandlingsprogram.....	24
Våld mot kriminalvårdens personal.....	27
Radikalisering.....	28
Utformningen av kriminalvårdsanstalter.....	29
Intagnas kommunikation.....	30
Villkorlig frigivning.....	31
Elektronisk övervakning.....	33
Frigivningsförberedelser.....	36
Skyddsåtgärder vid återfallsrisk.....	39
Motioner som bereds förenklat.....	40
Reservationer.....	41
1. Häktades rätt till mänsklig kontakt, punkt 1 (V).....	41
2. Förbud mot att placera barn i häkte, punkt 4 (V).....	42
3. Restriktioner för barn i häkte, punkt 5 (KD).....	42
4. Kommuners arbete med avhopparverksamhet, punkt 8 (M).....	43
5. Återfallsförebyggande arbete, punkt 9 (M, C, L, KD).....	44
6. Konfrontation med det begångna brottet, punkt 10 (KD).....	45
7. Kriminalvårdens behandlingsprogram, punkt 11 (M).....	46
8. Medverkan i behandlingsprogram, punkt 12 (S, MP, V).....	46
9. Våld mot kriminalvårdens personal, punkt 13 (M).....	47
10. Radikalisering i anstalter, punkt 14 (M).....	47
11. Utformningen av kriminalvårdsanstalter, punkt 15 (KD).....	48
12. Skärpta regler för de intagnas kommunikation, punkt 16 (KD).....	49
13. Avskaffa villkorlig frigivning, punkt 18 (SD).....	50
14. Elektronisk övervakning, punkt 19 (SD).....	50
15. Elektronisk övervakning, punkt 19 (C, L).....	51
16. Frigivningsförberedelser, punkt 20 (KD).....	52
Särskilda yttranden.....	54
1. Ändrade regler för villkorlig frigivning, punkt 17 (M, C, L, KD).....	54
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (M, C, L, KD).....	54
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (SD).....	54
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	56
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16.....	56
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet förslagspunkt 23.....	66

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Häktades rätt till mänsklig kontakt

Riksdagen avslår motion

2015/16:53 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkandena 2 och 3.

Reservation 1 (V)

2. Skärpta krav för häktning

Riksdagen avslår motion

2015/16:3160 av Christina Örnebjär (FP) yrkande 2.

3. Maximitid för häktning

Riksdagen avslår motion

2015/16:3160 av Christina Örnebjär (FP) yrkandena 3–5.

4. Förbud mot att placera barn i häkte

Riksdagen avslår motion

2015/16:53 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 2 (V)

5. Restriktioner för barn i häkte

Riksdagen avslår motion

2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5.

Reservation 3 (KD)

6. Särreglering för restriktioner för barn

Riksdagen avslår motion

2015/16:3160 av Christina Örnebjär (FP) yrkande 6.

7. Stärk barnrättsperspektivet i rättsprocessen

Riksdagen avslår motion

2015/16:3160 av Christina Örnebjär (FP) yrkande 1.

8. Kommuners arbete med avhopparverksamhet

Riksdagen avslår motion

2015/16:1486 av Andreas Norlén och Finn Bengtsson (båda M).

Reservation 4 (M)

9. Återfallsförebyggande arbete

Riksdagen avslår motion

2015/16:2651 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 3.

Reservation 5 (M, C, L, KD)

10. Konfrontation med det begångna brottet

Riksdagen avslår motion

2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6.

*Reservation 6 (KD)***11. Kriminalvårdens behandlingsprogram**

Riksdagen avslår motion

2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 3.

*Reservation 7 (M)***12. Medverkan i behandlingsprogram**

Riksdagen ställer sig bakom det utskottet anför om att regeringen ska överväga om personer som är dömda för våldsbrott ska ha en skyldighet att genomgå behandlingsprogram. En vägran att delta i ett sådant behandlingsprogram ska få konsekvenser för den intagnes möjligheter att få permission och villkorlig frigivning. Den intagnes medverkan i behandlingsprogram ska vara ett krav för villkorlig frigivning för personer som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående. Riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 4 och

2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP) yrkande 3.

*Reservation 8 (S, MP, V)***13. Våld mot kriminalvårdens personal**

Riksdagen avslår motion

2015/16:2307 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 9.

*Reservation 9 (M)***14. Radikalisering i anstalter**

Riksdagen avslår motion

2015/16:2307 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 10.

*Reservation 10 (M)***15. Utformningen av kriminalvårdsanstalter**

Riksdagen avslår motion

2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3.

*Reservation 11 (KD)***16. Skärpta regler för de intagnas kommunikation**

Riksdagen avslår motion

2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7.

Reservation 12 (KD)

17. Ändrade regler för villkorlig frigivning

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1768 av Carl-Oskar Bohlin och Erik Bengtzboe (båda M),

2015/16:2132 av Maria Abrahamsson (M) yrkande 1,

2015/16:2335 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 7 och

2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4.

18. Avskaffa villkorlig frigivning

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1397 av Fredrik Schulte (M) yrkande 1,

2015/16:2834 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 3.2 och

2015/16:3075 av Hanna Wigh (SD) yrkande 3.

Reservation 13 (SD)

19. Elektronisk övervakning

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2279 av Larry Söder (KD) yrkandena 1 och 2,

2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP) yrkande 4 och

2015/16:2834 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 13.

Reservation 14 (SD)

Reservation 15 (C, L)

20. Frigivningsförberedelser

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1191 av Lars-Axel Nordell (KD) och

2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 10 och 12.

Reservation 16 (KD)

21. Personer dömda för sexualbrott

Riksdagen avslår motion

2015/16:3168 av Hanna Wigh (SD) yrkandena 3 och 4.

22. Särskilda skyddsåtgärder

Riksdagen avslår motion

2015/16:566 av Hillevi Larsson (S).

23. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 10 mars 2016

På justitieutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Mats Pertoft (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Arhe Hamednaca (S), Kent Ekeröth (SD), Anti Avsan (M), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Petter Löberg (S), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S), Ellen Juntti (M) och Runar Filper (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 50 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2015 om kriminalvård. Yrkandena rör bl.a. frågor om häktning, restriktioner för häktade, återfallsförebyggande arbete, villkorlig frigivning och elektronisk övervakning. Yrkandena återfinns i bilaga 1. Av dessa yrkanden behandlas 13 förenklat eftersom riksdagen har behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Dessa yrkanden finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Häktade

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. förbud att placera barn i häkte, lagstadgad rätt till minst två timmars mänsklig kontakt, maximitid för häktning och att en särreglering ska införas när det gäller beslut om restriktioner för unga.

Jämför reservationerna 1 (V), 2 (V) och 3 (KD).

Motionerna

I motion 2015/16:53 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 1 begärs att det ska vara förbjudet att placera barn i häkte och att det ska utredas hur alternativet till häkte ska se ut när det gäller barn som är misstänkta för allvarlig brottslighet. I samma motion begärs att regeringen snarast ska återkomma med ett lagförslag som innebär att frihetsberövade barn ska ha rätt till minst två timmars mänsklig kontakt per dygn (yrkande 2) och att varje häktad person ska få en lagstadgad rätt till minst två timmars mänsklig kontakt per dygn (yrkande 3).

I motion 2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5 begärs att restriktioner och isolering ska användas mycket försiktigt när det gäller barn som är häktade för att häktetiden inte ska skada den häktade.

I motion 2015/16:3160 av Christina Örnebjär (FP) yrkande 1 begärs att barnrättsperspektivet ska stärkas till att bli den främsta principen i rättsprocessen. Motionären anser även att högre krav ska ställas på att åklagaren ska precisera vilken fara den misstänkte utgör när det kommer till att påverka utredningen, och detta krav på precisering bör skärpas desto längre den misstänkte har varit häktad (yrkande 2). I motionen yrkas även att en maximitid ska införas för häktning av unga och att begreppet synnerliga skäl ska förtydligas (yrkande 3). Vidare yrkas i samma motion att en maximitid ska införas när det gäller häktningstid för vuxna (yrkande 4). I samma motion begärs också att en maximitid för häktning med restriktioner ska införas för vuxna (yrkande 5). Vidare begärs att en särreglering ska införas när det gäller beslut om restriktioner för unga i åldern 15–17 år (yrkande 6).

Bakgrund

Gällande rätt

Av 24 kap. 1 § rättegångsbalken framgår bl.a. följande. Den som på sannolika skäl är misstänkt för ett brott, för vilket är föreskrivet fängelse ett år eller däröver, får häktas, om det med hänsyn till brottets beskaffenhet, den

misstänktes förhållande eller någon annan omständighet finns risk för att han avviker eller på något annat sätt undandrar sig lagföring eller straff, genom att undandröja bevis eller på något annat sätt försvårar sakens utredning eller fortsätter sin brottsliga verksamhet. Är för brottet inte föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, ska häktning ske, om det inte är uppenbart, att skäl till häktning saknas. Häktning får ske endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

Av 24 kap. 4 § rättegångsbalken framgår bl.a. följande. Om det på grund av den misstänktes ålder, hälsotillstånd eller någon annan liknande omständighet kan befaras att häktning skulle komma att medföra allvarligt men för den misstänkte, får häktning ske endast om det är uppenbart att betryggande övervakning inte kan ordnas. Detsamma gäller kvinna som har fött så kort tid förut att häktning kan befaras medföra allvarligt men för barnet. Vill den misstänkte inte underkasta sig övervakning ska häktning ske.

Av 23 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare framgår att den som inte fyllt 18 år får häktas endast om det finns synnerliga skäl.

Av 24 kap. 5 a § rättegångsbalken framgår bl.a. följande. Om rätten beslutar att häkta någon, förordnar att någon ska kvarbli i häkte eller medger förlängning av tiden för att väcka åtal, ska den samtidigt på begäran av åklagaren pröva om den häktades kontakter med omvärlden ska få inskränkas. Tillstånd till sådana restriktioner får meddelas endast om det finns risk för att den misstänkte undandröjer bevis eller på annat sätt försvårar sakens utredning. Om det på grund av senare inträffade omständigheter är nödvändigt, får åklagaren meddela beslut som innebär inskränkningar i den häktades kontakter med omvärlden även om rätten inte har meddelat tillstånd till restriktioner. Har åklagaren meddelat ett sådant beslut ska han samma dag eller senast dagen därefter begära rättens prövning enligt första stycket. När en sådan framställan kommit in till rätten, ska rätten så snart det kan ske och senast inom en vecka hålla förhandling i frågan. För handläggningen vid rätten gäller vad som är föreskrivet om häktningsförhandling.

Av 6 kap. 3 § häkteslagen (2010:611) framgår att frågan om restriktioner prövas av undersökningsledaren eller åklagaren. Ett beslut i en sådan fråga ska omprövas så ofta det finns anledning till det.

Enligt 1998 års motiv (prop. 1997/98:104 s. 34) bör målet vara att restriktioner används i så liten utsträckning och under så kort tid som möjligt.

Häktning

Regeringen nämner i årets budgetproposition (prop. 2015/16:1 utg.omr. 4 s. 16 f.) att det har riktats återkommande internationell och nationell kritik mot häktnings- och restriktionsanvändningen i Sverige. Långa häktningstider, särskilt i kombination med isolering, innebär stora påfrestningar för den häktade. Regeringen avser att vidta åtgärder för att minska användningen av

häktning och restriktioner samt för att motverka den isolering som detta många gånger leder till:

Regeringen har gett Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att genomföra en kartläggning av situationen i häkte, för att öka kunskap om användningen av häkte och restriktioner samt tillämpningen av isoleringsbrytande åtgärder (Ju2015/05662/KRIM). Uppdraget ska redovisas i januari 2017.

Regeringen har också vid regeringssammanträde den 23 juli 2015 gett en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till att minska användningen av häktning och restriktioner (dir. 2015:80). Utredaren ska bl.a. överväga och om det bedöms lämpligt föreslå nya former av straffprocessuella tvångsmedel som alternativ till häktning, överväga och vid behov föreslå tidsfrister för användningen av häktning och restriktioner, identifiera och föreslå åtgärder för att begränsa restriktionsanvändningen och motverka isoleringen av häktade, särskilt fokusera på åtgärder för att begränsa användningen av häktning och restriktioner för barn och andra unga lagöverträdare och lämna fullständiga författningsförslag. Uppdraget ska redovisas senast den 23 augusti 2016.

Regeringen har även gett Statskontoret i uppdrag att utreda om och i så fall hur hanteringen av forensiska undersökningar kan förändras i syfte att bidra till kortare häktningstider (Ju2015/05664/Å). Statskontoret redovisade uppdraget den 25 januari 2016 i rapporten Häktningstider och forensiska undersökningar. Av rapporten framgår att forensiska undersökningar förekommer i 40 procent av de ärenden där det finns någon häktad. Vidare framgår att häktningstiden förlängs i 37 procent av fallen med hänvisning till de forensiska undersökningarna. Det exakta sambandet mellan häktningstidernas längd och handläggningstiderna för forensiska undersökningar går däremot inte att fastställa utifrån de data som finns tillgängliga. För att förkorta häktningstiderna är det i första hand relevant att effektivisera hanteringen av forensiska undersökningar i de ärendeslag där häktningstiderna är längst och andelen häktade är störst. Det gäller vålds- och sexualbrott, tillgreppsbrott, narkotikabrott och bedrägeribrott. Statskontoret konstaterar att det finns två kritiska moment i processen som har störst påverkan på häktningstidernas längd. Det ena är att många beställningar av en forensisk undersökning inte är kompletta eller relevanta. De andra rör de interna processerna inom Nationellt forensiskt centrum (NFC) när analyserna ska utföras. I rapporten lämnar Statskontoret förslag på hur beställningarna kan förbättras och hur på hur de interna processerna inom NFC kan effektiviseras.

I sitt regleringsbrev för 2014 fick Kriminalvården i uppdrag att redovisa hur verksamheten har utvecklats bl.a. när det gällde omfattningen av isoleringsbrytande åtgärder för häktade med restriktioner och omfattningen av isoleringsbrytande åtgärder för häktade utan restriktioner. Resultatutvecklingen ska analyseras och kommenteras och väsentliga förändringar ska förklaras. I regleringsbrevet för 2016 fick Kriminalvården i

uppdrag att redovisa hur myndigheten har bemött den kritik och de rekommendationer som riktats mot myndigheten i internationella och nationella granskningar. Vidare anges att Kriminalvården särskilt ska redovisa resultatet av myndighetens arbete med att utveckla och utöka de isoleringsbrytande åtgärderna för klienter i häkte.

I januari 2014 lämnade Åklagarmyndigheten en rapport om häktningstider och restriktioner. Rapporten har utarbetats av en arbetsgrupp som fått riksåklagarens uppdrag att överväga hur användningen av restriktioner för häktade kan minskas och hur långa häktningstider kan undvikas. I rapporten lämnas ett antal förslag på dels åtgärder som kan vidtas internt inom åklagarväsendet, dels åtgärder som förutsätter kontakt med utomstående aktörer, alternativt kräver lagändringar. Bland förslagen på åtgärder kan följande nämnas:

- Åklagarna bör uppmanas att på olika sätt underlätta för den häktade att ha kontakt med omvärlden.
- Åklagarna bör ges vägledning för sina beslut om restriktioner i ett internt styrdokument. Det behövs också utbildningsinsatser.
- Skälen för restriktioner bör dokumenteras redan i samband med häktningsframställningen. Den misstänkte och försvararen bör få del av skälen före häktningsförhandlingen, och vid förhandlingen bör åklagaren tydligt motivera varför restriktionerna behövs. Det bör regleras i ett nytt styrdokument.
- En anmälningsskyldighet till högre åklagare i de fall förbud mot både samsittning och vistelse i gemensamhet pågår under längre tid än tre månader samt vid längre häktningstider bör övervägas.
- Åklagarmyndigheten bör, helst tillsammans med Kriminalvården, verka för att isolering av häktade upphör genom att alla häktade ges en laglig rätt till minst två timmars mänsklig kontakt per dag.
- Åklagarmyndigheten bör samråda med Kriminalvården om att skapa möjlighet till vistelse i gemensamhet för häktade med restriktioner och om att skapa rutiner för mer regelmässiga kontakter mellan åklagare och kriminalvårdstjänsteman i syfte att underlätta den häktades kontakter med omvärlden.

I april 2015 beslutade riksåklagaren om nya riktlinjer för åklagarna (RÅR 2015:1 Riktlinjer gällande restriktioner och långa häktningstider). Riktlinjerna tillämpas sedan den 5 maj 2015. Syftet med riktlinjerna är att minska användandet av restriktioner, att ge åklagarna stöd i de risk- och proportionalitetsbedömningar som ska göras samt att bidra till att restriktionsbestämmelserna tillämpas på ett rättsenligt och enhetligt sätt. Av sammanfattningen av riktlinjerna framgår följande:

- Det ska i varje enskilt fall ske en noggrann prövning av om det föreligger en beaktansvärd kollusionsrisk (risk för att en misstänkt undanröjer bevis eller på annat sätt hindrar en brottsutredning).

- Om det föreligger en beaktansvärd kollusionsrisk ska åklagaren pröva om denna risk, i förhållande till brottets allvar och det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte, i sig motiverar ett frihetsberövande. I de fall kollusionsrisken inte självständigt kan motivera ett frihetsberövande ska inte kollusionsrisk åberopas som häktningsskäl.
- Vid beslut om restriktioner ska åklagaren ta ställning till behovet av varje enskild restriktion och göra separata proportionalitetsprövningar, dvs. i varje enskilt fall väga kollusionsrisken och brottets allvar mot det intrång eller men i övrigt som restriktionerna innebär för den misstänkte.
- I de fall restriktioner har beslutats ska en fortlöpande omprövning av skälen för de olika restriktionerna ske. Beroende på hur ärendet utvecklar sig kan restriktionsbehovet förändras och det kan finnas skäl både att mildra och att skärpa restriktionerna.

Häktning av unga

Barnombudsmannen överlämnade 2013 rapporten Från insidan – barn och ungdomar om tillvaron i arrest och häkte till regeringen. Enligt rapporten sattes barn i polisarrest vid 3 052 tillfällen, 120 barn häktades i väntan på rättegång, varav 80 procent hade någon form av restriktioner. Majoriteten av de frihetsberövade barnen var ensamma på sitt rum under 22 av dygnets 24 timmar. Alla siffror gäller 2011. I rapporten föreslås sammanfattningsvis följande:

- Frihetsberövande före rättegång som en sista utväg.
- Inför tidsgränser.
- Inget barn ska placeras i arrest i dess nuvarande utformning.
- Inget barn som misstänks för brott ska isoleras under utredningstiden.
- Restriktioner ska individualiseras för barn.
- Alla barn ska alltid ha tillgång till en offentlig försvarare från det första förhöret.
- Inrätta ett oberoende barnombud.

Regeringen gav den 13 juni 2014 Kriminalvården i uppdrag att genomföra en särskild satsning på åtgärder ägnade att förstärka det återfallsförebyggande arbetet för unga under verkställigheten (Ju2013/4394/KRIM). Utgångspunkten är att unga dömda efter verkställigheten ska vara bättre rustade för ett liv utan kriminalitet och missbruk. Satsningen ska bl.a. omfatta ett aktivt motivationsarbete i syfte att förmå den unga att ändra livsstil och lämna kriminella grupperingar. Insatserna ska utgå från de faktorer som har störst betydelse för återfall i brott såsom kriminella värderingar och kriminellt umgänge, men även innefatta åtgärder som bidrar till att förbättra unga dömdas förutsättningar på arbetsmarknaden. Kriminalvården ska redovisa arbetet i årsredovisningarna för 2013–2015. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen senast den 31 mars 2017. Myndigheten ska utöver detta i den form som

beslutas i dialog med Justitiedepartementet informera om uppdragets genomförande.

Kriminalvården har bitt Brottsförebyggande rådet (Brå) att bistå med en enkätundersökning för att utifrån de unga intagnas uppfattning studera i vad mån de åtgärder som Kriminalvården vidtagit för att förbättra de ungas situation kommer de häktade till del och vilken betydelse åtgärderna har för de häktade. Undersökningen syftar till att stödja Kriminalvårdens uppföljning och fortsatta implementering av satsningen. Brå har redovisat uppdraget i promemorian Unga i häkte - De intagnas uppfattning av de insatser som vidtagits för att förbättra situationen för unga i häkte. En knapp tredjedel av de som svarade uppgav att de haft minst två timmar mellanmänsklig kontakt om dagen, vilket är Kriminalvårdens mål med satsningen. Mer än hälften av de som svarade uppgav att de inte deltagit i någon isoleringsbrytande aktivitet. Av Kriminalvårdens hemsida framgår att myndigheten planerar att låta Brå genomföra en ny enkätundersökning nästa höst, när genomförandet av satsningarna har kommit längre.

I de ovan nämnda riktlinjerna om restriktioner och långa häktningstider (RÅR 2015) anges följande om restriktioner för unga:

- Åklagare ska ex officio överväga vilka lättnader i restriktioner som kan ges redan i samband med anhållningsbeslutet.
- För det fall åklagaren har för avsikt att begära en ungdom häktad bör kontakt tas med försvararen inför häktningsförhandlingen i syfte att ta reda på vem eller vilka den unge önskar ha kontakt med under frihetsberövandet.
- Åklagaren bör redan från början särskilt ta ställning till frågan om samsittning.
- Socialtjänsten bör alltid tillåtas att göra obevakade besök.
- Åklagaren bör i samband med häktningsförhandlingen på ett tydligt sätt redogöra för varför det är nödvändigt med restriktioner

Regeringen har den 19 februari 2015 i ett tilläggsdirektiv till Barnrättighetsutredningen (S 2013:08) gett utredningen i uppdrag att även lämna förslag till en lag om inkorporering av barnkonventionen i svensk lagstiftning (dir. 2015:17).

Sverige har sedan ratificeringen av barnkonventionen 1990 valt konstaterande av normharmoni och transformering som metod för att införliva barnkonventionen i svensk rätt. Konstaterande av normharmoni innebär att gällande rätt anses överensstämma med konventionen. Transformering innebär att i den utsträckning det anses behövt införas eller ändras svenska bestämmelser så att de överensstämmer med konventionens krav. Ett annat sätt att införliva en konvention är genom inkorporering, vilket innebär att det i lag föreskrivs att bestämmelserna i konventionen ska gälla som lag i Sverige.

Barnrättighetsutredningen ska redovisa sitt uppdrag i sin helhet senast den 28 februari 2016. Enligt uppgift från Regeringskansliet (Socialdepartementet) kommer betänkandet att överlämnas till barn-, äldre- och jämställdhetsministern den 9 mars 2016.

Kriminalvårdens årsredovisning

Av Kriminalvårdens årsredovisning för 2014 framgår bl.a. följande angående isoleringsbrytande åtgärder (s. 22): Ett av häktenas viktigaste uppdrag är att minska intagnas tid i isolering och att motverka de skadliga effekterna till följd av isoleringen. Att öka tiden i gemensamhet och att arbeta med isoleringsbrytande åtgärder är därför ett ständigt närvarande mål i häktesverksamheten.

Kriminalvården har tidigare redovisat hur många avdelningar som har nått en viss nivå av genomsnittlig tid i gemensamhet för intagna på häkte. Under 2014 har en ny mätmetod införts som ger en mer heltäckande bild över vad Kriminalvården gör för att bryta isoleringen för intagna på häkte. Som isoleringsbrytande åtgärd menas i detta sammanhang mänsklig kontakt och/eller ett byte av miljö som ger möjlighet till en annan fysisk miljö än bostadsrummet. Mätningen omfattar gemensamhet, samsittning, kontakt med andra (exempelvis personal), rättegång, telefontid på bostadsrum och aktivitet utanför cell.

Mätningarna har genomförts under sex enskilda dygn under 2014 och är ett viktigt led i arbetet att kartlägga och utveckla verksamheten på häkte i syfte att minska de intagnas isolering och eventuella skadeverkningar. Eftersom mätmetoden är ny har inga målsättningar fastslagits för 2014. I flera rapporter, bl.a. från Åklagarmyndigheten och FN, konstateras att personer som inte har någon mänsklig kontakt 22–24 timmar per dygn kan anses vara isolerade. Därför finns det en strävan att uppnå två timmar i åtgärdsstid per dygn. För unga klienter (dvs. en person som vid inskrivning i häkte var 21 år eller yngre) har Kriminalvården fastställt ett mål på minst två timmar per dygn med mänsklig kontakt.

Det är svårast att bryta isoleringen för intagna som har restriktioner, eftersom de inte får vistas tillsammans med andra intagna. Räknat i genomsnitt på beläggningen har ungefär hälften av de häktade restriktioner. Det är dock viktigt att komma ihåg att de flesta häktade har restriktioner i början av häktningstiden. Kriminalvården har under året infört en regel som innebär att kontakt ska tas med åklagaren inom 48 timmar från det att en ung klient kommer in på häkte. Syftet är att börja föra ett resonemang om på vilket sätt man skulle kunna lätta på restriktionerna för just den här personen.

Unga intagna har i genomsnitt mer åtgärdsstid än övriga intagna och målet för unga med två timmars åtgärdsstid per dygn uppnås för 78 procent av unga klienter utan restriktioner. För unga med restriktioner uppnås målet dock endast för en minoritet (30 procent).

Även om snittet ligger högre för unga nådde inte Kriminalvården ända fram med målsättningen att alla unga ska få/erbjudas minst två timmars mänsklig kontakt per dygn under 2014.

När det gäller insatser för unga framgår bl.a. följande av Kriminalvårdens årsredovisning (s. 40 f.): Under 2013 påbörjades planeringen för att intensifiera och utveckla det återfallsförebyggande arbetet med unga i kriminalvård och våldsamma klienter. Flera åtgärder inleddes också. Under 2014 har ett antal aktiviteter etablerats. Insatser mot adhd-problematik har inletts. Två nya adhd-team för målgruppen unga respektive våldsamma intagna startades under 2014. Vidare har behandlingsprogram som riktar sig till män med våldsproblematik (Puls) omarbetats och utvidgats till att omfatta klienter med våldsproblematik oavsett ålder. Under 2014 har ytterligare 59 programledare utbildats, och det finns nu ett hundratal utbildade programledare för Puls. Det individuella behandlingsprogrammet Entré är en behandlingsinsats för klienter som vill lämna organiserad brottslighet eller bryta ett mönster av våldsbrottslighet. Nio nya programledare har utbildats under året. Antalet klienter som deltagit i behandlingsprogrammen Entré, Puls eller VPP som avser allmänt våld har ökat från ca 100 år 2013 till drygt 350 år 2014. De motiverande insatserna riktade mot målgruppen har ökat och påbörjas nu redan på häkte. Ett antal beslut som ska främja tidiga insatser i häkte riktade till unga har fattats under 2014. De handlar om att tillföra lärarresurser och psykologer, samverka med externa parter när det gäller behandling och häktesplacering av unga, metodfrågor och systemförändringar. Flera häkten har startat särskilda verksamheter för unga med bl.a. yoga, studiecirkel och studier. De flesta unga har under året haft kontakt med en studievägledare under häktestiden. Ett mål på två timmars mänsklig kontakt per dygn för unga har satts, men enligt häktesmätningarna har målet inte uppnåtts ännu.

Utskottets ställningstagande

Det har riktats återkommande internationell och nationell kritik mot häktning- och restriktionsanvändningen i Sverige. Klart är att långa häktningstider särskilt i kombination med restriktioner kan vara mycket pressande för den enskilde. Det är därför mycket angeläget att komma till rätta med dessa frågor.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att regeringen vidtagit åtgärder för att nå fram till att färre personer är i häkte och att minska den häktades tid i isolering och motverka de skadliga effekterna av den. Kriminalvården har i regleringsbrev getts i uppdrag att analysera omfattningen av isoleringsbrytande åtgärder för häktade utan och med restriktioner samt att redovisa resultatet av myndighetens arbete med att utveckla och utöka de isoleringsbrytande åtgärderna för klienter i häkte. Utskottet konstaterar att Brå har i uppdrag att genomföra en kartläggning av situationen i häkte för att öka kunskapen om användningen av häkte och restriktioner samt tillämpningen av

isoleringsbrytande åtgärder. Vidare har regeringen tillsatt en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag till att minska användningen av häktning och restriktioner. Utredaren ska bl.a. överväga och om det bedöms lämpligt föreslå dels nya former av straffprocessuella tvångsmedel som alternativ till häktning, dels tidsfrister för användning av häktning och restriktioner. Utredaren ska även särskilt fokusera på åtgärder för att begränsa användningen av häktning och restriktioner för barn och andra unga lagöverträdare.

Som framgår ovan pågår även ett aktivt arbete hos Åklagarmyndigheten och Kriminalvården. Riksåklagaren har arbetat fram nya riktlinjer för restriktioner och långa häktningstider. Kriminalvården har i uppdrag att genomföra en särskild satsning för unga klienter för att förstärka det återfallsförebyggande arbetet under verkställigheten. Som ett resultat av uppdraget arbetar Kriminalvården bl.a. med tidiga insatser riktade till unga i häkte och ett ökat antal psykologer som är verksamma i häktena samt ökade möjligheter till studier och andra aktiviteter.

Kriminalvården arbetar även aktivt med att minska häktades tid i isolering och att motverka de skadliga effekterna av isoleringen. Kriminalvårdens mål är att häktade ska ha s.k. åtgärdstid under minst två timmar per dygn och att unga häktade ska ha mänsklig kontakt mins två timmar per dygn. I det ovan nämnda utredningsuppdraget till den särskilda utredaren ingår att se över hur isoleringen av häktade kan motverkas. Utskottet anser att det pågående arbetet bör avvaktas och avstyrker därmed de yrkanden som framförs i motionerna 2015/16:53 (V) yrkandena 2 och 3 om en lagstadgad rätt till minst två timmars mänsklig kontakt.

Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att frågor om häktning och användande av restriktioner är uppmärksammas och att det pågår ett omfattande arbete på området. Utskottet utgår från att regeringen noggrant följer utvecklingen i dessa frågor och vidtar de åtgärder som bedöms lämpliga. Utskottet vill inte föregripa den beredning som pågår och avstyrker därför motionerna 2015/16:53 (V) yrkande 1, 2015/16:3160 (FP) yrkandena 2–6 och 2015/16:2628 (KD) yrkande 5.

Utskottet vill betona att barnperspektivet, utifrån andan och intentionerna i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), ska genomsyra alla åtgärder som rör barn. Vidare pågår ett utredningsarbete med syfte att ge barnkonventionen ställning som lag. Något tillkännagivande till regeringen med anledning av vad som begärs i motion 2015/16:3160 (FP) yrkande 1 är enligt utskottet därmed inte nödvändigt och motionsyrkandena avstyrks därför.

Återfallsförebyggande arbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att göra en översyn av statliga myndigheters uppbackning av kommunernas arbete med avhopparverksamhet, om att förbättra det återfallsförebyggande arbete och om vikten av att den intagne konfronteras med det begångna brottet.

Jämför reservationerna 4 (M), 5 (M, C, L, KD) och 6 (KD).

Motionerna

I motion 2015/16:1486 av Andreas Norlén och Finn Bengtsson (båda M) begärs att det ska göras en översyn av statliga myndigheters uppbackning av kommuner som bygger upp och utvecklar avhopparverksamhet för vuxna kriminella.

I motion 2015/16:2651 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 3 begärs att det återfallsförebyggande arbetet ska förbättras. Motionärerna anför att den som vill hoppa av från en verksamhet med kriminella inslag bör kunna få hjälp och stöd oavsett var i landet han eller hon befinner sig. Avhopparverksamheten bör dels göras till ett attraktivt alternativ för den som börjar tröttna på kriminalitet, dels bli bättre på att fånga upp dem som vill lämna en kriminell verksamhet.

I motion 2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6 begärs att man ska betona vikten av att den intagne konfronteras med det begångna brottet. Motionärerna anför att en återanpassning till en vanlig tillvaro är möjligt först om den kriminelle kommer till insikt om det felaktiga i sitt handlande. Det är därför viktigt att den dömda som en del i behandlingen konfronteras med brottet.

Bakgrund

Gällande rätt

Verkställigheten av fängelse ska enligt 1 kap. 5 § fängelselagen (2010:610) utformas så att den intagnes anpassning i samhället underlättas och så att negativa följder av frihetsberövandet motverkas. Verkställigheten ska, i den utsträckning utan att kravet på samhällsskydd eftersätts, särskilt inriktas på åtgärder som är ägnade att förebygga återfall i brott.

Enligt 2 § lagen (2002:445) om medling med anledning av brott avses med medling att en gärningsman och en målsägande möts inför en medlare för att tala om brottet och följderna av detta. Medling ska ske i bägge parterns intresse. Målet ska vara att minska de negativa följderna av brottet. Medling ska bl.a. syfta till att gärningsmannen får ökad insikt om brottets konsekvenser. Förutsättningarna för medling är att medlingen ska vara frivillig för både

gärningsman och målsägande. Det brott som medlingen avser ska vara anmält till Polismyndigheten. Dessutom ska gärningsmannen ha erkänt gärningen eller delaktighet i denna. Medling får endast ske om det med hänsyn till samtliga omständigheter framstår som lämpligt (5 §).

2016 års budgetproposition

I budgetpropositionen för 2016 anför bl.a. följande (prop. 2015/16:1 utg.omr. 4 s. 17):

Kriminalvården har en viktig roll i det återfallsförebyggande arbetet för de individer som verkställer påföljd i anstalt eller frivård. För att Kriminalvårdens insatser ska få betydelse i ett längre perspektiv krävs dock att andra aktörer tar vid där Kriminalvårdens uppdrag slutar. Det handlar om andra myndigheter, kommuner och landsting men också om näringsliv och aktörer i det civila samhället. För att understryka vikten av att verkställigheter används till att samordna och fokusera insatser kring individerna har regeringen särskilt pekat ut återfallsförebyggande arbete och samverkan med andra aktörer som prioriterade områden i Kriminalvårdens verksamhet. Tiden i anstalt eller under övervakning ska inriktas på åtgärder som minskar risken för återfall.

Av budgetpropositionen framgår också (s. 20 och s. 58) att regeringen ser det som angeläget att stödja organisationer som hjälper personer att lämna ett liv i kriminalitet, s.k. avhopparverksamhet. Redan under 2015 fick Polismyndigheten 2 miljoner kronor för avhopparverksamhet genom medel i höständringsbudgeten. I budgetpropositionen för 2016 föreslår regeringen en anslagsökning med 5 miljoner kr per år för denna verksamhet fr.o.m. nästa år.

Regeringen anför i budgetpropositionen (s. 69) att den ser ett behov av att utveckla det lokala brottsförebyggande arbetet, bl.a. genom ökad kunskapsspridning, förstärkt samverkan mellan olika aktörer och förbättrade möjligheter att stötta olika brottsförebyggande projekt runt om i landet. En nationell samordningsfunktion upprättas hos Brå för detta syfte. Mot denna bakgrund ökas anslaget med 15 miljoner kronor fr.o.m. 2016. Brå har enligt regleringsbrevet för 2016 i uppdrag att redovisa hur det nämnda anslaget har använts och att lämna en samlad analys av utfallet.

När det gäller sociala insatsgrupper anför regeringen följande i budgetpropositionen (s. 36).

För ungdomar vars negativa utveckling har gått så långt att det bedöms finnas risk för långvarig och allvarlig kriminalitet behöver samhället agera med särskild kraft. Det är ofta bland dessa ungdomar som den organiserade brottsligheten har sin rekryteringsbas. Rikspolisstyrelsen har under 2013 och 2014 haft i uppdrag att aktivt stödja arbetet med s.k. sociala insatsgrupper för unga som riskerar att utveckla en kriminell livsstil. Rikspolisstyrelsen pekar på att insatserna indikerar ett positivt resultat och att de samverkande aktörerna anser att det finns skäl att fortsätta arbetet. Socialstyrelsen har ett pågående uppdrag att låta utvärdera resultatet för de ungdomar som varit föremål för arbetet i en social insatsgrupp. I uppdraget ingår också att utvärdera hur själva samverkansformen fungerar. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2017.

En samlad insats mot organiserad brottslighet

Regeringen presenterade den 25 november 2015 en samlad insats mot organiserad brottslighet som innefattar beslut om en rad åtgärder som angriper den organiserade brottsligheten från flera håll, som tar sikte på att både bekämpa och förebygga brottsligheten och som regeringen bedömer har en positiv effekt på möjligheten att bekämpa organiserad brottslighet. Regeringen aviserade även att ytterligare åtgärder kommer att vidtas under valperioden.

Regeringen har även under februari 2016 lämnat propositionen Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet (prop. 2015/16.113) och lagrådsremissen Utökade möjligheter till förverkande. Samtliga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Riksrevisionens rapport Återfall i brott

Riksrevisionen har i sin rapport Återfall i brott – hur kan samhällets samlade resurser användas bättre (RiR 2015:4) granskat samhällets insatser för att förebygga återfall i brott. Syftet med granskningen har varit att ta reda på om det återfallsförebyggande arbetet har goda förutsättningar för att bedrivas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. De förutsättningar som Riksrevisionen har analyserat är bl.a. lagstiftning, planering, samordning och fördelning av ansvar och resurser. Effekterna av insatserna har inte mätts, utan utgångspunkten har varit om den återfallsförebyggande verksamheten är inriktad på de områden som befintlig forskning visar minskar återfallsrisken.

Riksrevisionens granskning visar att andelen dömda som återfaller i brott i princip har varit oförändrad under lång tid. Granskningen visar också att många insatser för att förebygga återfall inte görs just då de behövs, utan dröjer. Riksrevisionens bedömning är att detta delvis beror på brist på helhetssyn och långsiktighet, såväl i planeringen av åtgärder som i synen på kostnader. Vidare anför Riksrevisionen att de ansvariga aktörerna för återfallsförebyggande insatser inte i tillräcklig utsträckning samverkar i planeringen och att det saknas kunskap om det återfallsförebyggande arbetets långsiktiga effekter. Enligt Riksrevisionen beror den sistnämnda bristen på att uppföljningen i dagens system är kortsiktig och utspridd över en mängd olika samhällsinsatser. Riksrevisionen konstaterar vidare att det sällan görs systematiska utvärderingar av det återfallsförebyggande arbetets samhällsekonomiska konsekvenser.

I skrivelse 2015/16:27 Riksrevisionens rapport om återfall i brott redovisade regeringen sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser. Av skrivelsen framgår bl.a. följande. Regeringen instämmer i Riksrevisionens iakttagelser att det återfallsförebyggande arbetet behöver utvecklas så att klienterna i större utsträckning än vad som är fallet i dag kan bli föremål för insatser som de har bedömts vara i behov av. Det gäller särskilt vad Riksrevisionen anför om behovet av en utvecklad samverkan mellan berörda aktörer. Regeringen håller vidare med om att utbildning är en viktig återfallsförebyggande insats. Regeringen instämmer även i Riksrevisionens

bedömning att fler återfallsförebyggande insatser skulle kunna göras och få bättre effekt, om klienters problem och behov identifierades tidigare (s. 1).

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att insatserna är för få i förhållande till de behov som finns och att de insatser som vidtas i högre grad måste utgå från varje individs behov. Regeringen instämmer även i bedömningen att det finns utrymme för att förbättra och utveckla uppföljningen och utvärderingen av de stöd- och hjälpinsatser som riktas till klienterna. Inom ramen för Kriminalvårdens förändrade organisation pågår ett arbete med att utveckla myndighetens insatser för forskning och utvärdering, bl.a. på det återfallsförebyggande området. Vidare ger den nya organisationen förutsättningar för att vidareutveckla innehållet i verksamheten i en riktning där kunskapsbaserade och kriminalvårdsspecifika insatser riktas till klienter utifrån behov och oberoende av var i landet klienten verkställer sin påföljd. I Kriminalvården pågår vidare ett arbete med att förbättra uppföljningen av verksamheten bl.a. genom ett nytt systemstöd för uppföljning – KUB (Kriminalvårdens uppföljnings- och beslutsstödsplattform) (s. 7).

Regeringen konstaterar att en av regeringens viktigaste kriminalpolitiska åtgärder är att utveckla det brottsförebyggande arbetet och att ambitionen är att det ska finnas ett strukturerat brottsförebyggande arbete över hela landet. För att stärka samverkan mellan olika aktörer och utveckla det lokala brottsförebyggande arbetet har regeringen gett Brå i uppdrag att lämna förslag på hur en förstärkt samverkansfunktion vid denna myndighet bör utformas (s. 13).

Regeringen följer noggrant Kriminalvårdens och berörda myndigheters arbete på området, bl.a. utifrån Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer. Regeringen avser att återkomma med ytterligare redovisning av de åtgärder som framöver vidtas för att utveckla arbetet med att förebygga återfall i brott (s. 13).

Utskottet instämde i regeringens bedömning av vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer när det gäller återfall i brott. Detta framgår av utskottets betänkande 2015/16:JuU8 Riksrevisionens granskningsrapport om återfall i brott.

Brottsförebygganderådets rapport Förstärkt stöd till – och samordning av det lokala brottsförebyggande arbetet

Brå har redovisat det ovan nämnda uppdraget om en förstärkt samverkansfunktion i rapporten Förstärkt stöd till – och samordning av – det lokala brottsförebyggande arbetet.

Övriga uppdrag till myndigheter

Regeringen har i regleringsbrevet för 2015 gett Brå i uppdrag att genomföra en nationell kartläggning av tillgången till stöd för avhoppare och lämna förslag på hur avhopparverksamheten skulle kunna utvecklas. Uppdraget ska redovisas i maj 2016. I uppdraget anges följande: Personer som önskar lämna

kriminella grupperingar kan på ett antal platser i landet få stöd genom s.k. avhopparverksamhet. I nuläget finns det ingen samlad bild av dessa verksamheters omfattning och struktur eller av hur väl de möter behoven på området. Brå har därför i uppdrag att genomföra en nationell kartläggning av tillgången till stöd för avhoppare. I uppdraget ingår att redovisa hur stödinsatserna är uppbyggda hos Polismyndigheten och Kriminalvården, kommuner och andra aktörer. I uppdraget ingår också att bedöma i vilken utsträckning den avhopparverksamhet som finns tillgänglig täcker de behov som finns på området. Brå ska också identifiera framgångsfaktorer i arbetet och lämna förslag på hur avhopparverksamheten skulle kunna utvecklas. Förslagen ska utgå från de behov av stöd och skydd som avhoppare har. Vid genomförandet av uppdraget ska Brå beakta Polismyndighetens arbete med att utveckla en nationell strategi för dessa frågor.

I Kriminalvården regleringsbrev för 2016 anges att myndighetens återfallsförebyggande arbete ska ta sin utgångspunkt i väl underbyggd kunskap om vad som är verkningsfullt och inriktas på de faktorer som har störst betydelse för att minska risken för återfall i brott. För att säkerställa att varje klient får en sammanhållen och ändamålsenlig verkställighet utan avbrott i de återfallsförebyggande insatserna ska Kriminalvården även fortsatt utveckla sin förmåga att upprätta individanpassade verkställighetsplaner för klienterna. Kriminalvården ska i detta syfte även utveckla och utöka såväl myndighetens interna samverkan som samverkan med andra berörda myndigheter och aktörer. Kriminalvården ska redovisa vilka resultat utvecklingsarbetet har lett till. Kriminalvården ska också redovisa vilka behov av fortsatt utvecklingsarbete som myndigheten har identifierat och hur dessa kommer att tas om hand.

Kriminalvården har också fått i uppdrag av regeringen att utveckla och förstärka myndighetens arbete med utslussning i syfte att öka klienternas förutsättningar att inte återfalla i brott (Ju2015/09899/KRIM). Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2018.

Av Kriminalvårdens regleringsbrev för 2016 framgår också att myndigheten har i uppdrag att genomföra en särskild satsning på åtgärder ägnade att förstärka det återfallsförebyggande arbetet för unga under verkställigheten (Ju2013/4394/KRIM). Satsningen ska bl.a. omfatta åtgärder som bidrar till att förbättra unga dömdas förutsättningar på arbetsmarknaden. Även åtgärder ägnade att motivera till och underlätta unga dömdas utträde ur kriminella grupperingar omfattas av uppdraget. Arbetet med uppdraget ska redovisas i myndighetens årsredovisningar 2014–2015. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2017.

Kriminalvårdens årsredovisning för 2014

Av Kriminalvårdens årsredovisning för 2014 framgår bl.a. följande (s. 43). Krami är en samverkan mellan Arbetsförmedlingen, Kriminalvården och berörd kommun som syftar till att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för

personer som har varit i kontakt med Kriminalvården. Under 2014 har det bedrivits 25 Kramiverksamheter på 21 orter, vilket i stort sett är samma omfattning som 2013. Över en treårsperiod har verksamheten utökats med sex verksamheter och sex orter. Bland annat med utgångspunkt från en utvärdering av Krami pågår ett utvecklingsarbete i syfte att öka enhetligheten med hänsyn tagen till att verksamheten är ett samarbete mellan tre myndigheter. Prioriterat i utvecklingsarbetet är att ta fram ett gemensamt handläggarstöd för Krami som ska beskriva hur arbetet ska bedrivas, och som ska bli normerande för Arbetsförmedlingens och Kriminalvårdens medarbetare.

Betänkande 2015/16:KU4 Åtgärder för att göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism

Riksdagen har vid beredningen av betänkande 2015/16:KU14 om åtgärder för att göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism beslutat om ett antal tillkännagivanden till regeringen, bl.a. att det är viktigt att myndigheter och kommuner har beredskap för att hantera avhoppare som förespråkar våldsbejakande ideologi eller som har begått grova brott utomlands (rskr. 2015/16:137).

Medling med anledning av brott

Bestämmelser om medling finns i lagen om medling med anledning av brott. Av förarbetena till lagen framgår att de vägledande syftena för medling som bedrivs i statlig eller kommunal regi bör vara att den ska leda till en ökad insikt hos gärningsmannen om brottets konsekvenser och att den ska ge brottsoffret en möjlighet att bearbeta sina upplevelser av brottet. Medling är frivillig både för gärningsman och för offer. När det gäller kravet på frivillighet anförs bl.a. följande i förarbetena (prop. 2001/02:126 s. 36):

För att medlingsmötet skall bli meningsfullt och de angivna syftena kunna uppnås är det viktigt att medlingen är frivillig för båda parter. Såväl gärningsman som brottsoffer måste känna att de har en reell möjlighet att vägra delta. Stor hänsyn måste härvid tas till deltagarens ålder och förmåga att framföra sin vilja. Kravet på frivillighet gör sig särskilt starkt gällande när det gäller brottsoffret. Inget brottsoffer skall behöva känna sig tvingad att delta. Det är viktigt att offret själv får avgöra om han eller hon vill delta och inte övertalas till detta för gärningsmannens skull. Brottsoffret måste också ges tid att fundera över om han eller hon vill medverka. För brottsoffrets del är det också viktigt att inte gärningsmannen är eller känner sig tvingad att delta. Om gärningsmannen inte vill träffa brottsoffret för att tala om brottet finns risk för ytterligare kränkningar. De angivna syftena med mötet torde också svårligen kunna uppnås om gärningsmannens eller brottsoffrets vilja att delta inte är äkta.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har i betänkande 2014/15:JuU16 Polisfrågor (s. 47 f.) avstyrkt ett yrkande om att framhålla vikten av att bl.a. polisen samverkar med andra myndigheter för att skapa bättre förutsättningar för avhopparverksamhet för

vuxna kriminella. Utskottet anförde i sin motivering att arbetet med att skapa bättre förutsättningar för kriminella att lämna sin livsstil är viktigt men att det mot bakgrund av det uppdrag som Brå fått att göra en nationell kartläggning av tillgången till stöd för avhoppare och att Polismyndigheten arbetar med en strategi på området saknas anledning att göra något tillkännagivande i frågan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar med tillfredställelse att arbetet för att förstärka det återfallsförebyggande arbetet pågår på olika nivåer. Det återfallsförebyggande arbetet och samverkan med andra aktörer är också ett prioriterat område i Kriminalvårdens verksamhet.

Utskottet anser att det är viktigt att samhället hjälper och ger stöd till personer som vill lämna kriminella grupperingar. Utskottet delar de åsikter som förs fram i motion 2015/16:2651 (M, C, FP, KD) yrkande 3. Som framgår ovan har särskilda medel avsatts för avhopparverksamhet i budgeten för 2016. Vidare har Brå ett pågående uppdrag att genomföra en nationell kartläggning av tillgången till stöd för avhoppare och lämna förslag på hur avhopparverksamhet ska kunna utvecklas. Även Polismyndigheten arbetar med att utveckla en nationell strategi för dessa frågor. Utskottet anser att resultatet av det pågående utredningsarbetet bör avvaktas och är därför inte berett att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande som efterfrågas i motionen. Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Utskottet vidhåller också sin tidigare uppfattning att det bl.a. mot bakgrund av det ovan nämnda uppdrag som lämnats till Brå om att göra en nationell kartläggning av tillgången till stöd för avhoppare saknas anledning att göra något tillkännagivande om att göra en översyn av statliga myndigheters uppbackning av kommuner som bygger upp och utvecklar avhopparverksamhet för vuxna kriminella. Utskottet vill inte heller här föregripa det beredningsarbete som pågår. Utskottet avstyrker motion 2015/16:1486 (M).

Utskottet konstaterar att lagen om medling med anledning av brott ger vissa möjligheter för en gärningsman att möta målsägande för att tala om brottet och konsekvenserna av detta och på så sätt konfronteras med sin skuld. Medling är emellertid frivillig för både gärningsman och målsägande. Utskottet anser att de skäl som anges i förarbetena som motivation till varför medling ska vara frivillig både för gärningsman och för offer är väl avvägda.

Som framgår ovan pågår ett arbete inom Kriminalvården med att utveckla det återfallsförebyggande arbetet så att de intagna i större utsträckning än i dag kan bli föremål för de insatser de har bedömts vara i behov av.

Utskottet anser inte att det finns något skäl för riksdagen att göra ett sådant tillkännagivande om att betona vikten av att den intagne konfronteras med det begångna brottet som motionärerna efterfrågar i motion 2015/16:2680 (KD) yrkande 6. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Kriminalvårdens behandlingsprogram

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska överväga om personer som dömts för våldsbrott bör ha en skyldighet att genomgå behandlingsprogram. En vägran att delta i ett sådant program ska få konsekvenser för möjligheterna till permission och villkorlig frigivning. Den som dömts för grova brott mot närstående eller grova sexualbrott och vägrar att delta i behandlingsprogram ska inte vara aktuell för villkorlig frigivning. Riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att utvärdera Kriminalvårdens behandlingsprogram.

Jämför reservationerna 7 (M) och 8 (S, MP, V).

Motionerna

I motion 2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 3 begärs att Kriminalvårdens behandlingsprogram ska utvärderas. I samma motion begärs att man ska överväga om våldsutövare bör ha en skyldighet att genomgå behandlingsprogram (yrkande 4). Motionärerna anför att om gärningsmannen inte deltar i någon behandling bör det övervägas om det ska leda till konsekvenser för kommande permissioner och villkorlig frigivning.

I motion 2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP) yrkande 3 begärs att den intagnes medverkan i behandlingsprogram ska vara ett krav för villkorlig frigivning för personer som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående.

Bakgrund

En intagen är enligt 3 kap. 2 § fängelselagen skyldig att utföra eller delta i den sysselsättning som anvisas honom eller henne. Med sysselsättning avses inte bara arbete och utbildning utan även andra former av programverksamhet. En annan sak är att det inte alltid kan anses meningsfullt att ålägga en intagen att delta i brotts- och missbruksrelaterad programverksamhet som han eller hon saknar motivation för (prop. 2009/10:135 s. 129).

Av regeringens budgetproposition för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 4 s. 47) framgår bl.a. följande:

Andelen klienter, såväl män som kvinnor, som har fullföljt behandlingsprogram har minskat under 2014 i förhållande till föregående år. Kriminalvården förklarar minskningen med avvecklingen av ett utbrett behandlingsprogram som efter utvärdering inte visade sig minska risken för återfall i brott. Kriminalvården redovisade 2013 att myndigheten inte i tillräcklig utsträckning når klienter som har störst behov av behandlingsprogram samt att man heller inte alltid når fram med rätt

behandlingsprogram. Myndigheten redovisar för 2014 en något positiv utveckling avseende detta.

Regeringen anför vidare (s. 49):

Det är angeläget att Kriminalvårdens klienter i så hög utsträckning som möjligt deltar i behandlingsprogram som syftar till att minska risken för återfall. Det är samtidigt viktigt att rätt behandlingsprogram matchas med rätt klienter. Det är därför angeläget att Kriminalvården fortsatt utvecklar arbetet med behandlingsprogrammen så att de klienter som har störst behov i högre utsträckning nås av väl anpassade insatser. Regeringen förväntar sig att myndighetens arbete inom ramen för regeringsuppdragen om unga dömda samt män och kvinnor med våldsproblematisering bl.a. ska sätta fortsatt fokus på detta.

Av Kriminalvårdens årsredovisning för 2014 framgår bl.a. följande (s. 33). Syftet med Kriminalvårdens behandlingsprogram är att förhindra återfall i brott genom att ge klienten nya kunskaper, färdigheter och insikter. Programmen ackrediteras, vilket betyder att de genomgår en vetenskaplig bedömning där en oberoende forskarpanel granskar programmets innehåll och sättet att genomföra det på. På så vis säkerställs att behandlingen sker på vetenskaplig grund och kan förväntas ha effekt på risken för återfall i brott. Samtliga program utvärderas med avseende på effekter. Om ett program inte har de förväntade effekterna tas det bort ur Kriminalvårdens programutbud.

Kriminalvården har gjort en utvärdering av behandlingsprogrammen, som publicerades 2014. I utvärderingen konstateras att effektstorlekarna genomgående är små och att det finns anledning att sträva efter att förbättra behandlingsinnehållet och behandlingsupplägget i lika hög grad som utvärderingsmetodiken. Sammanfattningsvis konstateras att Kriminalvården lyckats i ambitionen att etablera en evidensbaserad återfallsförebyggande behandlingsverksamhet. Programmets effekter på återfall är lovande, men stora utmaningar finns om Kriminalvården vill öka kvaliteten och effektiviteten i behandlingsprogrammen.

Av Riksrevisionens rapport om återfall i brott (RiR 2015:4) framgår bl.a. följande:

Kriminalvården har två forsknings- och utvecklingsgrupper, en i samarbete med Karolinska Institutet i Stockholm och en tillsammans med forskargruppen i rättspsykiatri på Sahlgrenska akademien i Göteborg. Grupperna forskar bl.a. om vad som fungerar för att minska återfall, orsaker till kriminalitet och psykisk ohälsa hos klienter. Elva rapporter har en anknytning till verkställighetsarbetet. Bland dem finns utvärderingar av verkställighetsplanering i praktik och retorik, motiverande samtal, Krami, adhd och behandlingsprogram. Åtminstone de två sistnämnda rapporterna har haft inflytande på verksamheten. Till exempel har Kriminalvården slutat att använda flera tidigare populära behandlingsprogram, då de visade sig kunna ha negativa effekter (s. 75). Kriminalvården har också formulerat en forsknings- och utvecklingsstrategi med ett antal strategiska områden, bl.a. behandlingsverksamhet och samverkan.

Utskottet har fått information om att regeringen under våren 2016 kommer att ge en utredare i uppdrag att utreda om risk för återfall i allvarlig brottslighet ska ges betydelse som ett skäl mot villkorlig frigivning. Den ordning som ska

övervägas innebär att bedömningar av risk kommer att få betydelse för villkorlig frigivning i vissa fall. Vägran att delta i behandling kan vara en aspekt som vägs in i en sådan riskbedömning.

Utskottets ställningstagande

Behandlingsprogrammen är en viktig del av Kriminalvårdens rehabiliterande arbete. För att bryta destruktiva beteendemönster är det viktigt att en dömd gärningsman deltar i det behandlingsprogram som Kriminalvården anser är lämpligt. Det är också viktigt att de klienter som är i störst behov av att komma till rätta med ett destruktivt beteende nås av väl anpassade insatser.

Enligt utskottet finns det anledning att överväga om gärningsmän som dömts för vålds- eller sexualbrott bör ha en skyldighet att genomgå lämpliga behandlingsprogram. En vägran att delta i ett sådant program ska få konsekvenser för den intagnes möjligheter att få permission och villkorlig frigivning. Den som dömts för grova brott mot närstående eller grova sexualbrott och vägrar att delta i behandlingsprogram ska inte vara aktuell för villkorlig frigivning. Regeringens avsikt att tillsätta en utredare som ska överväga förändringar i bestämmelserna om villkorlig frigivning och då även överväga om vägran att delta i en behandling ska tas med i den riskbedömning som i vissa fall kommer att få betydelse för villkorlig frigivning är visserligen ett steg i rätt riktning. Utskottet anser emellertid att regeringens intention inte är tillräcklig. Enligt utskottet ska regeringen överväga om personer som är dömda för våldsbrott bör ha en skyldighet att genomgå behandlingsprogram. En vägran att delta i ett sådant program ska få konsekvenser för möjligheterna till permission och villkorlig frigivning. Den som dömts för grova brott mot närstående eller grova sexualbrott och vägrar att delta i behandlingsprogram ska inte vara aktuell för villkorlig frigivning. Utskottet föreslår därför att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed bifaller utskottet motionerna 2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 4 och 2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP) yrkande 3.

Utskottet anser att det är angeläget att Kriminalvården även fortsatt utvecklar arbetet med behandlingsprogrammen. Utskottet konstaterar att forskningsarbete pågår inom Kriminalvårdens regi om bl.a. vad som fungerar för att minska återfall. De behandlingsprogram som Kriminalvården använder sig av är ackrediterade. Vidare har behandlingsprogrammen utvärderats i en rapport som publicerats 2014. Mot bakgrund av det anförda ser utskottet inte skäl att ställa sig bakom det tillkännagivande om att utvärdera behandlingsprogrammen som efterfrågas i motion 2015/16:2334 (M) yrkande 3. Motionsyrkandet avstyrks.

Våld mot kriminalvårdens personal

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att hot och våld mot Kriminalvårdens personal alltid ska leda till konsekvenser för den intagne.

Jämför reservation 9 (M).

Motionen

I motion 2015/16:2307 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 9 anför att hot och våld mot Kriminalvårdens personal alltid ska leda till konsekvenser för den intagne. Motionärerna anför att det är angeläget att Kriminalvården fortsätter sitt arbete för att minska riskerna för hot och våld mot Kriminalvårdens personal.

Bakgrund

Av 26 kap. 6 § brottsbalken följer bl.a. att den villkorliga frigivningen kan skjutas upp om det finns synnerliga skäl mot en sådan. Vid bedömningen av om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning skall det särskilt beaktas om den dömden på ett allvarligt sätt har brutit mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten.

Av 4 § fängelseförordningen (2010:2010) följer bl.a. att en intagen under fängelsevistelsen ska visa hänsyn mot personal och medintagna samt bidra till att hålla god ordning.

Enligt information från Kriminalvård ska alla allvarigare händelser som medför misstanke om brott, t.ex. misshandel, olaga hot eller hot mot tjänsteman i brottsbalkens mening, polisanmälas av verksamhetsstället. Om en sådan händelse polisanmäls kommer det inträffade inte att påverka den villkorliga frigivningen utan kommer i stället att bli föremål för en brottsutredning.

Detta innebär att de mest allvarliga händelserna inte kommer att bedömas inom ramen för uppskjuten villkorlig frigivning. Hänsynslöst beteende genom våld eller hot mot personal/medintagen/annan person som vistas i anstalten är allvarlig misskötsamhet. Eftersom termen våld eller hot mot tjänsteman används även straffrättsligt måste Kriminalvården vara noga med att precisera och redovisa vad man avser med våld eller hot. Våld behöver inte innebära regelrätta slag eller sparkar utan alla former av otillåten fysisk kontakt kan innebära ett hänsynslöst beteende, som t.ex. att knuffa, dra i håret, spotta, kasta saker mot eller på en person. Av förarbetena framgår att om en intagen upprepat beter sig aggressivt bör den villkorliga frigivningen skjutas upp (prop. 2005/06:123 s. 56).

När det gäller inverkan på möjligheten att beviljas permission och utslussning påverkar utövandet av våld av klienten mot personal bedömningen huruvida det föreligger en påtaglig risk (eller beaktansvärd risk när det gäller utslussning) för att den intagne kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt missköta sig om han eller hon beviljas permission eller någon särskild utslussningsåtgärd eller inte. Samma sak gäller placering i anstaltsklass. Utövar man våld eller hot mot personal så är man sannolikt i behov av en högre grad av övervakning och kontroll varför man i så fall ”klassas upp”.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i det motionärerna anför om att det är angeläget att Kriminalvården fortsätter sitt arbete med att minska riskerna för hot och våld riktat mot Kriminalvårdens personal.

Som framgår ovan finns det ett allmänt skötsamhetskrav för den som är intagen på Kriminalvårdsanstalt. Om den intagne gör sig skyldig till hot eller våld kan den villkorliga frigivningen påverkas. Vidare kan förutsättningarna för permission och utslussning påverkas. Utskottet anser därför inte att det finns anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande som efterfrågas i motion 2015/16:2307 yrkande 9 och avstyrker därmed yrkandet.

Radikalisering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att Kriminalvården ska utöka och stärka arbetet mot radikalisering i fängelser.

Jämför reservation 10 (M).

Motionen

I motion 2015/16:2307 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 10 begärs att Kriminalvården ska utöka och stärka sitt arbete mot radikalisering i fängelse.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 25 juni 2015 att ge Kriminalvården i uppdrag att göra en kartläggning av metoder och arbets sätt som kan användas för att förebygga våldsbejakande extremism hos Kriminalvårdens klienter (Ju2015/05232/KRIM). Kartläggningen ska även omfatta metoder och arbets sätt som kan användas i arbetet med de klienter som redan är anslutna eller på annat sätt har koppling till våldsbejakande extremistiska grupper. Inom ramen för uppdraget ska kunskap inhämtas från kriminalvården i några utvalda länder. Kriminalvården ska sammanställa de exempel på metoder och

arbetsformer som används i Sverige och internationellt som har framkommit i kartläggningen. De metoder och arbetsformer som Kriminalvården bedömer vara möjliga att genomföra i verksamheten ska på lämpligt sätt därefter spridas inom myndigheten. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet och Kulturdepartementet) senast den 31 maj 2016. I genomförandet av uppdraget ska Kriminalvården samråda med den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (Ju 2014:18), Brottsförebyggande rådet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse samt med relevanta organisationer i det civila samhället.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser med tillfredsställelse att regeringen har gett Kriminalvården i uppdrag att göra en kartläggning av metoder och arbetssätt som kan användas för att förebygga våldsbejakande extremism. Utskottet vill inte föregripa detta arbete och avstyrker därför motion 2015/16:2307 (M) yrkande 10.

Utformningen av kriminalvårdsanstalter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att Kriminalvårdens anstalter ska vara anpassade för familjeliv.

Jämför reservation 11 (KD).

Motionen

I motion 2015/16:2680 av Andreas Carlson (KD) yrkande 3 begärs att Kriminalvårdens anstalter ska vara anpassade för familjeliv. Motionären anför att genom att arbeta med ett ökat familjefokus inom kriminalvården i Sverige kan stora vinster göras för den enskilde, för det brottsförebyggande arbetet och för samhällsekonomin.

Bakgrund

Verkställigheten av ett fängelsestraff ska enligt 1 kap. 5 § första stycket fängelselagen utformas så att den intagnes anpassning till samhället underlättas och negativa följder av frihetsberövandet motverkas.

Främst för att underlätta umgänget mellan långtidsdömda och deras nära anhöriga har besökslägenheter inrättats i kriminalvården. Kriminalvården har utfärdat föreskrifter och allmänna råd om användandet av dessa. Vid fördelningen av tider för besök i besökslägenheter ska besök av barn prioriteras (KVFS 2011:1 7 kap. 1 §).

Av Kriminalvårdens årsredovisning för 2014 framgår bl.a. att myndigheten under 2014 enligt regleringsbrevet haft i uppdrag att redovisa arbetet med de föräldrastödjande insatserna. Kriminalvårdens arbete på området är en del av regeringens nationella strategi för ett utvecklat föräldrastöd. Kriminalvården erbjuder flera typer av föräldrastödjande insatser, varav föräldracirklar är den mest spridda. Under 2014 har föräldracirklar bedrivits i tolv anstalter och ett häkte. Innehållet i föräldracinklarna består bl.a. av information om barns utveckling, hur samhällets stöd till föräldrar och barn är utformat samt hur relationen till barnen kan bibehållas under tiden i kriminalvård. Godnattsagor inifrån är ett annat exempel på en föräldrastödjande insats i studiecirkelform. De frihetsberövade föräldrarna får bl.a. möjlighet att tala in en godnattsaga på en cd-skiva, som skickas hem till barnet tillsammans med ett bokpaket. Syftet är att stärka relationen mellan barn och förälder. Verksamheten är ett permanent samarbete mellan Kriminalvården och Sveriges folkbibliotek. Ett nytt stödmaterial för frihetsberövade föräldrar är under utveckling i samarbete med Bryggan Stockholm. Det nya materialet har prövats och kommer att genomföras under 2015. Förändringar har även genomförts i stödsystemet för att möjliggöra uppföljning av föräldrastödjande insatser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att åtgärder vidtagits inom Kriminalvården för att underlätta för den intagne att ta emot besök och stödja den intagne i sin roll som förälder. Utskottet ser inte skäl för det tillkännagivande som begärs i motion 2015/16:2680 (KD) yrkande 3 och motionsyrkandet avstyrks därför.

Intagnas kommunikation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att reglerna för kommunikation ska skärpas för intagna som dömts för grova brott. Jämför reservation 12 (KD).

Motionen

I motion 2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7 begärs att reglerna för kommunikation med omvärlden ska skärpas för de personer som dömts för grova brott. Motionärerna anför att det är ett problem att personer som är dömda för grova brott kan, med brottet som språngbräda, använda internet för att sprida propaganda om exempelvis extrema politiska åsikter eller hota vittnen eller brottsoffer.

Bakgrund

Enligt 7 kap. 4 § fängelselagen får en intagen stå i förbindelse med en annan person genom elektronisk kommunikation i den utsträckning det lämpligen kan ske. Sådan kommunikation får dock vägras om den kan äventyra säkerheten på ett sätt som inte kan avhjälpas genom avlyssning enligt 5 §, kan motverka den intagnes anpassning i samhället, eller på annat sätt kan vara till skada för den intagne eller någon annan. Enligt samma kapitel 5 § får elektronisk kommunikation mellan en intagen och en annan person avlyssnas om det är nödvändigt av säkerhetsskäl. De som ska kommunicera med varandra ska i förväg informeras om kontrollen. Elektronisk kommunikation mellan en intagen och en advokat som biträder den intagne i en rättslig angelägenhet får inte avlyssnas.

Utskottets ställningstagande

Av fängelselagen framgår att det finns bestämmelser som gör det möjligt att under vissa förhållanden vägra den intagne att stå i förbindelse med en annan person genom elektronisk kommunikation. Utskottet ser inte något skäl för skärpta regler och ser inte skäl att ställa sig bakom det tillkännagivande som begärs i motion 2015/16:2680 (KD) yrkande 7. Motionsyrkande ska därför avslås.

Villkorlig frigivning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att ändra bestämmelserna om villkorlig frigivning och om att ta bort den villkorliga frigivningen.

Jämför reservationen 13 (SD).

Motionerna

I motion 2015/16:1768 av Carl-Oskar Bohlin och Erik Bengtzboe (båda M) begärs att bestämmelserna för villkorlig frigivning ska ändras och att huvudregeln ska vara att den fulla strafftiden ska avtjänas i fängelse. Villkorlig frigivning bör enligt motionärerna endast komma i fråga om den intagne uppvisar god skötsamhet och en vilja att återanpassa sig.

I motion 2015/16:2132 av Maria Abrahamsson (M) yrkande 1 begärs en ändring i brottsbalken så att det direkt framgår att hög återfallsrisk ska utgöra ett hinder mot villkorlig frigivning.

I motion 2015/16:2335 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 7 begärs att villkorlig frigivning inte ska ges till den som har återfallit i brott.

I motion 2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4 begärs att den som återfaller i brott och döms till ett nytt fängelsestraff ska avtjäna tre fjärdedelar av det nya straffet.

I motion 2015/16:2834 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 3 (i denna del) begärs att sådana straffrabatter som den villkorliga frigivningen ska tas bort. Även i motion 2015/16:1397 av Fredrik Schulte (M) yrkande 1 begärs att den villkorliga frigivningen ska tas bort.

I motion 2015/16:3075 av Hanna Wigh (SD) yrkande 3 begärs att den generella straffrabatten ska avskaffas och omarbetas till ett belöningsssystem för gott uppförande.

Bakgrund

Av 26 kap. 6 § brottsbalken framgår att när minst två tredjedelar av ett tidsbestämt fängelsestraff, dock minst en månad, avtjänats ska den dömde frigives villkorligt. Om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning ska den dock skjutas upp. Vid bedömningen av om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning ska det särskilt beaktas om den dömde på ett allvarligt sätt har brutit mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten. Bestämmelsen fick sin nuvarande lydelse genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2007 (prop. 2005/06:123, bet. 2005/06:JuU33).

Av 26 kap. 10 § brottsbalken framgår att efter den villkorliga frigivningen gäller en prövotid som motsvarar den strafftid som återstår vid frigivningen, dock minst ett år. Den frigivne ska under prövotiden vara skötsam, efter förmåga försöka försörja sig samt i övrigt rätta sig efter vad som åligger honom enligt denna balk eller enligt föreskrifter eller anvisningar som har meddelats med stöd av den (14 §). Av 19 § samma kapitel framgår att om den frigivne allvarligt åsidosatt sina åligganden och det kan antas att han eller hon inte kommer att låta rätta sig genom någon annan åtgärd som övervakningsnämnden kan vidta, får nämnden förklara den villkorligt medgivna friheten förverkad till en tid av högst 15 dagar varje gång.

Om den frigivne begår brott under prövotiden ska den villkorligt medgivna friheten eller en del av denna förklaras förverkad, om inte särskilda skäl talar mot det (34 kap. 4 § brottsbalken).

Regeringen presenterade den 25 november 2015 en samlad insats mot organiserad brottslighet. I samband med detta uttalade regeringen följande om förändringar i systemet med villkorlig frigivning:

Arbetet med att förebygga och förhindra återfall i organiserad brottslighet kan innebära en rad olika åtgärder. Ett verktyg i detta arbete är systemet med villkorlig frigivning. I dag är huvudregeln att villkorlig frigivning sker efter att den dömde har avtjänat två tredjedelar av straffet. Det finns anledning att överväga om risken för att återfalla i viss typ av allvarlig brottslighet, till exempel brott som begås som ett led i en organiserad brottslighet, bör ges betydelse vid frågan om villkorlig frigivning. Utformningen och innehållet i den villkorliga frigivningen bör också övervägas. Regeringen avser därför att utreda förändringar i systemet med villkorlig frigivning.

Enligt information från Regeringskansliet avser regeringen att under 2016 tillsätta en utredare med uppdrag att överväga förändringar för villkorlig frigivning.

Tidigare utskottsbehandling

Vid beredningen av allmänna motioner från 2014 föreslog utskottet ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag om skärpta regler för villkorlig frigivning för de som återfallit i likartad brottslighet (bet. 2014/15:JuU17). Kammaren följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:153).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har riksdagen efter förslag från utskottet i ett tillkännagivande uppmanat regeringen att återkomma till riksdagen med ett förslag om skärpta regler för villkorlig frigivning för de som återfallit i likartad brottslighet. Som framgår ovan är det också regeringens avsikt att under 2016 tillsätta en utredare med uppdrag att överväga förändringar för villkorlig frigivning. Med detta i beaktande ser utskottet inte nu något behov av ytterligare tillkännagivanden om ändring av bestämmelserna för villkorlig frigivning. Utskottet avstyrker därför motionerna 2015/16:1768 (M), 2015/16:2132 (M) yrkande 1, 2015/16:2335 (M) yrkande 7 och 2015/16:2680 (KD) yrkande 4.

Utskottet ser inte heller någon anledning att ställa sig bakom yrkandena om att ta bort villkorlig frigivning och avstyrker därmed motionerna 2015/16:1397 (M) yrkande 1, 2015/16:2834 (SD) yrkande 3 (i denna del) och 2015/16:3075 (SD) yrkande 3 och avstyrker motionsyrkandena.

Elektronisk övervakning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om att utreda villkoren för när elektronisk övervakning ska utdömas och om att brottslingar som dömts för grova brott vid frisläppandet ska förses med fotboja. Jämför reservationerna 14 (SD) och 15 (C, L).

Motionerna

I motion 2015/16:2279 av Larry Söder (KD) yrkande 1 begärs att villkoren för när elektronisk övervakning i form av fotboja ska utdömas bör utredas. I samma motion begärs att villkoren för när fotboja bör utdömas som straffpåföljd bör utredas (yrkande 2). Motionären anför att domstolarna under vissa förutsättningar bör kunna ålägga en dömd person att under den villkorade

strafftiden bära fotboja som en preventiv åtgärd för att förhindra återgång i kriminalitet.

I motion 2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP) yrkande 4 begärs att förövare som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående också ska kunna få kontaktförbud med fotboja direkt efter avtjänat fängelsestraff.

I motion 2015/16:2834 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 13 begärs att personer som frigivits efter att ha avtjänat ett fängelsestraff för ett allvarligt brott ska förses med fotboja.

Bakgrund

Av lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll framgår att den som ska avtjäna fängelse i högst sex månader under vissa omständigheter kan beviljas att verkställa fängelsestraffet utanför anstalt. Verkställigheten utanför anstalt sker i form av intensivövervakning i förening med ett förbud för den dömda att vistas utanför bostaden annat än på särskilt angivna tider och för bestämda ändamål såsom förvärvsarbete, utbildning, vård, nödvändiga inköp och liknande. Efterlevnaden av förbudet ska kontrolleras med elektroniska hjälpmedel.

Av 11 kap. 1 § fängelselagen (2010:610) framgår att en intagen får beviljas tillstånd att vistas utanför anstalt genom bl.a. frigång för att minska risken för att han eller hon återfaller i brott eller för att på annat sätt underlätta hans eller hennes anpassning i samhället. Frigång innebär att en intagen under dagtid och utanför anstalten utför arbete, får behandling eller deltar i en utbildning eller särskilt anordnad verksamhet. Enligt 11 kap. 6 § fängelselagen ska ett tillstånd till en utslussningsåtgärd förenas med de villkor som behövs för att syftet med åtgärden ska uppnås eller för att Kriminalvården ska kunna utöva nödvändig kontroll. Elektroniska hjälpmedel får användas för att kontrollera meddelade villkor.

I lagen (1988:688) om kontaktförbud finns bestämmelser om när kontaktförbud får meddelas, om utvidgat kontaktförbud och om särskilt utvidgat kontaktförbud. Ett beslut om ett särskilt utvidgat kontaktförbud ska förenas med villkor om elektronisk övervakning, om det inte finns särskilda skäl mot det. Ett särskilt utvidgat kontaktförbud får meddelas endast om skälen för ett sådant förbud väger väsentligt tyngre än den inskränkning i rörelsefriheten som förbudet innebär för den mot vilken förbudet avses gälla. Frågor om kontaktförbud prövas av allmän åklagare och tas upp på begäran av den som förbudet avser att skydda eller när det annars finns anledning till det.

Justitieministern har i ett svar på en interpellation (ip. 2014/15:349 om elektronisk fotboja vid kontaktförbud) den 17 mars 2015 (protokoll 2014/15:73) och i ett svar på en skriftlig fråga (2014/15:668) förklarar att regeringen kommer att tillsätta en utredning för att undersöka om kraven för att använda fotboja vid kontaktförbud är för högt ställda.

I Åklagarmyndighetens Handbok om kontaktförbud (s. 111) ges följande exempel:

A har avtjänat ettårigt fängelsestraff för grov kvinnofridskränkning och en fysisk överträdelse av ett utvidgat kontaktförbud där före detta hustrun B är skyddsperson. I samband med att A ska frigges från avtjänat straff ansöker B om särskilt utvidgat kontaktförbud.

I detta fall bör ett särskilt utvidgat kontaktförbud kunna meddelas. Det särskilt utvidgade kontaktförbudet ska förenas med elektronisk övervakning om det inte finns särskilda skäl mot det.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har vid beredning av allmänna motioner från 2014 (bet. 2014/15:JuU17 s. 26 f.) avstyrkt ett motionsyrkande om att personer som avtjänat en påföljd efter att ha begått ett grövre brott vid frisläppandet bör förses med elektronisk fotboja. Utskottet ansåg inte att skäl förelåg för en sådan utökad användning av intensivövervakning med elektronisk kontroll som efterfrågades i motionen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:153).

Utskottet föreslog vid bredningen av allmänna motioner från 2014 års motionstid ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda frågan om huruvida kraven för när kontaktförbud får förenas med elektronisk övervakning (s.k. fotboja) är för höga (bet. 2014/15:JuU18). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:124).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan kan elektronisk övervakning (s.k. fotboja) komma att användas dels i samband med avtjänandet av en fängelsepåföljd, dels vid överträdelse av ett utvidgat kontaktförbud. Som framgår ovan har riksdagen i ett tillkännagivande uppmanat regeringen att utreda frågan om huruvida kraven för när kontaktförbud får förena med elektronisk övervakning är för högt ställda. Utskottet välkomnar regeringens uttalade avsikt att tillsätta en sådan utredning.

I motion 2015/16:2791 (FP) yrkande 4 begärs att personer som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående också ska kunna få kontaktförbud med fotboja direkt efter avtjänat fängelsestraff. Utskottet som berett ett likande yrkande tidigare under valperioden vidhåller sin tidigare inställning och ser inte heller nu skäl att föreslå en sådan utökad användning av fotboja som efterfrågas i motion 2015/16:2791 (FP) yrkande 4. Utskottet avstyrker av samma skäl även motion 2015/16:2834 (SD) yrkande 13.

Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom de yrkanden som framförs i motion 2015/16:2279 (KD) yrkandena 1 och 2.

Därmed avstyrker utskottet de motionsyrkanden som behandlas ovan.

Frigivningsförberedelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om att förlänga Kriminalvårdens ansvar för den som släpps fri efter avtjänat fängelsestraff, om frivilligorganisationers plats i återanpassningen av den frigivne och om att personer som dömts för sexualbrott ska föra en kontinuerlig kontakt med frivården under resten av sina liv. Jämför reservation 16 (KD).

Motionerna

I motion 2015/16:1191 av Lars-Axel Nordell (KD) begärs att det bör utredas om staten kan ta över betalningsansvaret för vårdvistelse enligt 56 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt, även efter villkorlig frigivning från kriminalvårdsanstalt.

I motion 2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 10 begärs att Kriminalvårdens ansvar för den intagne ska upphöra först när kontakt upprättas med socialförvaltningen, arbetsliv, hyresvärd och andra aktörer som medverkar till att den frigivne kan starta i ett fungerande liv i samhället. Motionärerna anför bl.a. att regeringen i regleringsbrev ska ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att samverka med Kriminalvården kring utslussningen av personer som frigges från fängelser eller slutna ungdomsvård och att det i socialtjänstlagen (2001:453) ska införas bestämmelser som föreskriver en skyldighet för kommunerna att samverka med Kriminalvården kring utslussning. I samma motion begärs också att frivilligorganisationer ska ha en naturlig plats i återanpassningen av den dömda, både före och efter frigivningen (yrkande 12). Motionärerna anför bl.a. att föreningar bör uppmuntras att finnas med som en del i livet innan och efter frigivningen. Vidare bör frivilligorganisationerna få ersättning från samhället i förhållande till hur väl de lyckas återanpassa tidigare dömda.

I motion 2015/16:3168 av Hanna Wigh (SD) yrkande 3 begärs att sexförbrytare ska ha en kontinuerlig kontakt med frivården under resten av deras liv. I samma motion begärs även att personer som är dömda för sexuella övergrepp mot barn ska beläggas med ett livslångt kontaktförbud gentemot barn, som kan omprövas efter en psykologisk utvärdering (yrkande 4).

Bakgrund

I 11 kap. fängelselagen finns bestämmelser om särskilda utslussningsåtgärder. Av 1 § framgår att en intagen får, för att minska riskerna för att han eller hon återfaller i brott eller på annat sätt underlätta hans eller hennes anpassning i samhället, beviljas tillstånd till vistelse utanför anstalt genom olika utslussningsåtgärder som frigång, vårdvistelse, vistelse i halvvägshus och

utökad frigång. Av 6 § framgår att ett tillstånd till en utslussningsåtgärd ska förenas med de villkor som behövs för att syftet med åtgärden ska uppnås eller för att Kriminalvården ska kunna utöva nödvändig kontroll. Elektroniska hjälpmedel får användas för att kontrollera meddelade villkor.

Av 56 § lagen om kriminalvård i anstalt framgår att vårdvistelse innebär att den intagne är placerad i ett sådant hem som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453). Vårdvistelse får beviljas den som har behov av vård eller behandling mot missbruk av beroendeframkallande medel eller mot något annat särskilt förhållande som kan antas ha samband med hans eller hennes brottslighet, om det inte finns någon beaktansvärd risk för att den intagne kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt allvarligt missköta sig.

Staten har det ekonomiska betalningsansvaret för den vård som den intagna får fram till det att han eller hon friges villkorligt. Därefter tar personens hemkommun över ansvaret.

Av årets budgetproposition framgår bl.a. följande (2015/16:1 utg.omr. 4 s. 47):

Kriminalvården och Arbetsförmedlingen under året fortsatt att utveckla sitt samarbete kring klienter i såväl anstalt som frivård. Kriminalvården har också tillsammans med Arbetsförmedlingen och Coompanion Sverige medverkat i ett projekt finansierat av Europeiska socialfonden. Projektets syfte är att öka kunskaper och visa på möjligheter med arbetsintegrerande sociala företag som en väg för intagna till inträde på arbetsmarknaden.

Statskontoret har under 2014 utvärderat Kriminalvårdens stöd till ideella organisationer (Rapport 2014:24 Kriminalvårdens bidrag till ideella organisationer). Utvärderingen visade att ideella organisationers insatser är ett värdefullt komplement till Kriminalvårdens egna frivårdningsförberedande insatser.

I regeringens skrivelse Riksrevisionens rapport om återfall i brott (skr. 2015/16:27 s. 12) anges bl.a. följande:

Ett område som kräver särskild uppmärksamhet är behovet av stöd och insatser när den som avtjänat ett straff ska återgå till ett liv i frihet. Det är väl känt att detta är en särskilt kritisk tid när det kommer till risken för att återfalla i brott. En väl planerad utslussning från anstalt är därför en mycket viktig del i det återfallsförebyggande arbetet. En individuellt utformad och ändamålsenlig verkställighetsplan är en förutsättning för detta. Även förändrade eller nya former för samverkan med myndigheter och andra aktörer är nödvändigt för att fler aktörer ska bli delaktiga i ett aktivt utslussningsarbete på ett mer omfattande sätt och i ett tidigare skede. För att stärka Kriminalvårdens förutsättningar att bedriva ett aktivt utslussningsarbete har regeringen i budgetpropositionen för 2016 föreslagit en höjning av Kriminalvårdens anslag med 25 miljoner kronor. Regeringen avser att under hösten återkomma med initiativ i fråga om utslussning.

Regeringen gav den 17 december 2015 Kriminalvården i uppdrag att utveckla och förstärka myndighetens arbete med utslussning i syfte att öka klienternas förutsättningar att inte återfalla i brott (Ju2015/09899/KRIM). I uppdraget ingår såväl den stegvisa utslussning som kan ske inom Kriminalvårdens egna miljöer som den som kan ske genom olika former av vistelser utanför anstalt,

t.ex. de särskilda utslussningsåtgärderna. Vidare ingår att utveckla den externa samverkan som sker i utslussningssyfte. Såväl övergången från anstalt till frihet som övergången från övervakning inom ramen för frivården till en tillvaro utan stöd och kontroll från Kriminalvården omfattas av uppdraget. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2018. En delredovisning ska lämnas senast den 31 mars 2017. Av delredovisningen ska det framgå vilka insatser Kriminalvården har genomfört under 2016.

Brå har i uppdrag att följa upp Kriminalvårdens arbete med utslussning. Vid behov ska Brå ge förslag på hur utslussningsarbetet kan vidareutvecklas. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2017 (2016 års regleringsbrev för Brå).

Kriminalvårdens intagna och klienter omfattas av normaliseringsprincipen, som innebär att de ska ha samma service som övriga samhällsmedborgare och att samhällets ordinarie välfärdsutbud ska tillgodose även deras behov. Det är Kriminalvårdens uppgift att verka för att normaliseringsprincipen fungerar i praktiken, vilket kräver en väl utvecklad samverkan på alla nivåer med externa parter, till exempel Arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvården, socialtjänsten, näringslivet och ideella organisationer.

Av Kriminalvårdens årsredovisning för 2014 (s. 42 f.) framgår bl.a. följande. Kriminalvården har i uppdrag att samverka med Arbetsförmedlingen för att underlätta för klienterna att komma in på arbetsmarknaden under placering i en särskild utslussningsåtgärd, efter frigivning och i frivård. Arbetsförmedlingen har i uppdrag att bryta utanförskapet för personer som befinner sig långt från arbetsmarknaden. Varje anstalt och frivårdskontor har en utsedd kontaktperson gentemot Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen har i sin tur en eller flera utsedda arbetsförmedlare eller kontaktpersoner mot varje anstalt och frivård. Samordning av insatser som rör klienternas möjligheter till inträde på arbetsmarknaden styrs genom Nationella samarbetsgruppen (NSG), med deltagare på chefsnivå från både Kriminalvården och Arbetsförmedlingen.

Av årsredovisning framgår även att Kriminalvården har under 2011–2014 medverkat i projektet Explosion, som finansierats av ESF (Europeiska socialfonden). Målet med projektet är att Kriminalvården, tillsammans med Arbetsförmedlingen och Coompanion, ska öka kunskaperna hos såväl personal som intagna på anstalt, och visa möjligheterna med att arbeta med arbetsintegrerade sociala företag som en väg för intagna till inträde på arbetsmarknaden. När kännedomen om sociala företag ökar förväntas det bidra till att dessa blir ett naturligt alternativ för att slussa ut intagna till arbetsmarknaden. Fyra anstalter har deltagit i projektet och ett tiotal klienter, främst kvinnor, har hittills slussats ut via sociala företag.

Utskottets ställningstagande

En väl planerad utslussning från anstalt är en mycket viktig del i det återfallsförebyggande arbetet. Utskottet välkomnar regeringens uppdrag till

Kriminalvården att utveckla och förstärka myndighetens arbete med utslussning i syfte att öka klienternas förutsättningar att inte återfalla i brott. Utskottet ser inte något skäl för det tillkännagivande som efterfrågas i motion 2015/16:2680 (KD) yrkande 10. Utskottet konstaterar i detta sammanhang att det finns ett etablerat samarbete mellan Kriminalvården och Arbetsförmedlingen.

Motion 2015/16:1191 (KD) tar upp frågan om betalningsansvaret när det gäller placeringar av villkorligt frigivna missbrukare på behandlingshem. Utskottet ser inte något skäl att ställa sig bakom det tillkännagivande som efterfrågas i motionen och avstyrker därför yrkandet.

Utskottet konstaterar att insatser från ideella organisationer är ett värdefullt komplement till Kriminalvårdens egna frigivningsförberedelser men anser inte att ett sådant tillkännagivande som begärs i motion 2015/16:2680 (KD) yrkande 12 är nödvändigt.

Utskottet ser inte heller något skäl att ställa sig bakom de förslag som förs fram i motion 2015/16:168 (SD) yrkandena 3 och 4.

Därmed avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden som behandlats i denna del.

Skyddsåtgärder vid återfallsrisk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att se över möjligheten att införa särskilda skyddsåtgärder.

Motionen

I motion 2015/16:566 av Hillevi Larsson (S) begärs att regeringen bör överväga att i framtiden se över möjligheten att införa särskilda skyddsåtgärder vid återfallsrisk i allvarlig brottslighet mot liv och hälsa.

Bakgrund

I betänkandet Psykiatrin och lagen – tvångsvård, straffansvar och samhällsskydd (SOU 2012:17) nämns bl.a. följande (s. 43):

Det bör finnas en tydlig uppdelning mellan straffrättsligt ansvar, det psykiatriska vårdbehovet och intresset för skydd mot fortsatta angrepp mot människors liv eller hälsa. Möjligheten att besluta om åtgärder i syfte att förhindra att en gärningsman på nytt begår en allvarlig våldsgärning av allvarligt slag ska därför inte vara en del av påföljdssystemet, utan en fristående reaktion som är knuten till den otillåtna gärningen eller brottet. Åtgärderna bör benämnas särskilda skyddsåtgärder. Regleringen i fråga om sådana åtgärder ska finnas i en särskild lag.

När man utformar ett system med särskilda skyddsåtgärder är det viktigt att finna en etiskt godtagbar avvägning mellan å ena sidan intresset

av skydd och å andra sidan berättigade krav på att de åtgärder som vidtas så långt möjligt är proportionerliga i förhållande till den risk man bedömer finns. Det måste också säkerställas att beslutsunderlaget och beslutsprocessen uppfyller tillräckliga krav på rättssäkerhet. Åtgärderna ska bygga på respekt för gärningsmannens integritet och människovärde.

Enligt vårt förslag är det i huvudsak den kategori av personer som i dag döms till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning som ska kunna bli föremål för särskilda skyddsåtgärder. Detta innebär att särskilda skyddsåtgärder ska kunna beslutas i två situationer. Den ena situationen är då en gärningsman har begått en otillåten gärning som inte utgör brott eftersom kravet på tillräknelighet inte är uppfyllt. Den andra situationen är då en gärningsman ska frigges efter att ha undergått ett fängelsestraff på viss tid eller slutet ungdomsvård efter att ha dömts för ett brott som han eller hon har begått under påverkan av en allvarlig psykisk störning, en tillfällig sinnesförvirring, en svår utvecklingsstörning eller ett allvarligt demenstillstånd. I båda situationerna ska det krävas att gärningen har riktat sig mot eller medfört fara för någon annans liv eller hälsa och att det i straffskalan för det fullbordade brottet inte var föreskrivet lindrigare straff än fängelse sex månader. Det ska också krävas att det med hänsyn till gärningsmannens eller den dömdes psykiska tillstånd, hans eller hennes tidigare begångna gärningar och omständigheterna i övrigt finns en påtaglig risk för att han eller hon på nytt begår en gärning som riktar sig mot eller medför fara för någon annans liv eller hälsa och är av allvarligt slag.

Enligt information från Regeringskansliet (Socialdepartementet) bereds förslagen i betänkandet Psykiatrin och lagen inom Regeringskansliet.

Utskottet ställningstagande

Utskottet konstaterar att förslagen som lämnats i betänkandet Psykiatrin och lagen – tvångsvård, straffansvar och samhällsskydd (SOU 2012:17) bereds vidare inom Regeringskansliet. Utskottet vill inte föregripa denna beredning och avstyrker därför motion 2015/16:566 (S).

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår 13 motionsyrkanden med olika förslag som har behandlats och avslagits tidigare under valperioden.

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlas motionsförslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se förslagspunkt 23. Motionsyrkanden behandlas i betänkandet 2014/15:JuU17. Riksdagen avlog i enlighet med utskottets förslag motionsyrkandena. Utskottet avstyrker de nu aktuella motionsyrkandena med hänvisning till detta.

Reservationer

1. Häktades rätt till mänsklig kontakt, punkt 1 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:53 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Häktning i sig innebär en stor påfrestning. Redan genom frihetsberövandet har den häktade fått sina fri- och rättigheter inskränkta på ett omfattande sätt. Varje ytterligare inskränkning av den häktades kontakter med omvärlden genom olika former av restriktioner förstärker utsattheten. En sådan isolering riskerar att leda till skadliga effekter för den häktade. Eftersom barn skiljer sig från vuxna när det gäller såväl fysisk som psykisk utveckling samt känslomässiga och utbildningsrelaterade behov så är det självklart att unga som häktas är extra utsatta för den stress och påfrestning som både häktningen i sig och isolering innebär. I artikel 3 i barnkonventionens anges att alla åtgärder som rör barn ska vidtas med barnets bästa i främsta rummet. Jag anser att frihetsberövade ungdomar aldrig ska vara helt isolerade och att målsättningen om minst två timmars mänsklig kontakt per dygn är ett absolut minimum, ambitionsnivån måste vara betydligt högre än så. Barn ska behandlas med särskild varsamhet i ett rättssamhälle som Sverige. Det gäller även för barn som misstänks för brott.

Dessutom anser jag att det inte räcker med att endast ha som målsättning att barn ska ha tillgång till minst två timmars mänsklig kontakt per dygn. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att tillgången till minst två timmars mänsklig kontakt per dygn ska vara ett lagreglerat minimikrav för frihetsberövade barn.

Riksåklagaren skriver i sin rapport att isolering av frihetsberövade måste undvikas och föreslår att alla som är häktade bör ha laglig rätt till minst två timmars mänsklig kontakt per dygn och att en sådan bestämmelse lämpligtvis skulle kunna införas i häkteslagen. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att varje häktad får laglig rätt till minst två timmars mänsklig kontakt per dygn.

2. Förbud mot att placera barn i häkte, punkt 4 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:53 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Ibland händer det att barn under 18 år misstänks för så allvarliga brott att de omgående måste omhändertas av det allmänna under utredning och i avvaktan på eventuell dom.

Numera finns det en ambition att ge barnkonventionen ställning som lag i Sverige. Detta i kombination med den hårda kritik Sverige återkommande får från FN:s tortyrkommitté och barnkommitté visar att barnets bästa inte alltid kommer i främsta rummet. En kriminalvårdsanstalt och särskilt ett häkte är inte en lämplig plats för ett barn.

Jag anser att sådana omhändertaganden endast bör ske i undantagsfall och att barn och unga under inga omständigheter då ska placeras i häkten.

Regeringen bör återkomma med ett förslag för att tillgodose detta.

3. Restriktioner för barn i häkte, punkt 5 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5.

Ställningstagande

Sverige har under flera års tid kritiserats av FN:s tortyrkommitté och barnkommitté för att unga på häkten i dag sitter med restriktioner som innebär att de inte har någon egentlig kontakt med andra människor.

Varje enskild restriktion ska, enligt nya riktlinjer, motiveras av åklagaren och det ska dokumenteras. Restriktionerna ska fortlöpande omprövas. Av de

9 500 personer som årligen häktas i Sverige är det ungefär två tredjedelar som har restriktioner, oftast under den första tiden. Jag anser att restriktioner och isolering för barn ska användas med yttersta försiktighet för att häktetiden inte ska skada den häktade.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det jag nu anfört.

4. Kommuners arbete med avhopparverksamhet, punkt 8 (M)

av Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:1486 av Andreas Norlén och Finn Bengtsson (båda M).

Ställningstagande

Problemen med gängkriminalitet och annan organiserad kriminalitet i olika svenska kommuner är välkända. Det är angeläget att kommunerna samverkar med andra aktörer, t.ex. polisen och kriminalvården, för att förebygga och motverka denna typ av allvarlig brottslighet.

Ett exempel på samverkan är de sociala insatsgrupper som initierades av regeringen och inrättades för några år sedan i tolv försökskommuner. Erfarenheterna av deras arbete är goda.

En fråga som i en del kommuner har varit mer kontroversiell gäller hur man ska förhålla sig till vuxna kriminella, dvs. personer som är omkring 25 år och äldre. Ska man agera för att få dem att bryta med sitt kriminella liv och vem har i så fall ansvaret för att bedriva en sådan verksamhet, som brukar kallas avhopparverksamhet?

Vår uppfattning är att kommuner som har problem med organiserad brottslighet har anledning att överväga att arbeta för att även vuxna kriminella ska byta spår i livet. Varje gång en person kan förmås att lämna ett kriminellt gäng blir kommunen en lite tryggare plats att leva på, samtidigt som man kan se en betydande potentiell besparing i form av minskade kostnader för t.ex. kommunen, rättsväsendet och försäkringsbolagen.

Staten erbjuder samarbete mellan kommunen, Kriminalvården och Arbetsförmedlingen inom ramen för projektet Krami (se www.kramimoo.se). Krami syftar till att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för personer som har varit i kontakt med kriminalvården. En av de viktigaste förutsättningarna för att en person ska lämna ett kriminellt gäng är att vederbörande har ett nytt liv att gå till, i första hand genom att ha ett jobb. Jobbfrågan är därför mycket

viktig även när man diskuterar avhopparverksamhet. Samverkan mellan kommunen, Kriminalvården och Arbetsförmedlingen ger bättre möjligheter att hjälpa människor in på arbetsmarknaden och därmed minska återfallen i brott genom att bryta ett socialt mönster. Deltagarna ska finna, få och behålla ett arbete, leva ett laglydigt liv samt bli självförsörjande och delaktiga i nya sociala sammanhang. Verksamhet bedrivs för närvarande på 18 platser i landet, men fler kommuner kan bli delaktiga.

Krami har ett tydligt arbetsmarknadsfokus, men avhopparverksamhet kan även behöva handla om många andra saker, och det finns därför anledning att se över vilken uppbackning som statliga myndigheter ger till kommuner som bygger upp och utvecklar avhopparverksamhet. Polisens medverkan är rimligen en nödvändighet, t.ex. för att kommunerna ska kunna få hjälp att bedöma vilka personer som kan komma att hoppa av, om avhopp är uppriktiga och vilken hotbild som finns mot en viss avhoppare. Är polisen i alla delar av riket redo att ge detta stöd? Vilka andra myndigheter kan kommunerna behöva hjälp av? Finns det ett behov att utveckla ett övergripande koncept för avhopparverksamhet på samma sätt som har skett med de sociala insatsgrupperna (även om de på operativ nivå i hög grad har utformats utifrån lokala förutsättningar)?

I sitt yttrande över en liknande motion under förra riksmötet nämner justitieutskottet som skäl för att avslå motionen att Brå fått i uppgift att göra en kartläggning av tillgången till stöd för avhoppare och att polisen arbetar med en strategi. Enligt vår uppfattning är dessa åtgärder otillräckliga och vi vill därför att regeringen vidtar åtgärder som tillgodoser det vi nu har anfört.

5. Återfallsförebyggande arbete , punkt 9 (M, C, L, KD)

av Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Roger Haddad (L), Andreas Carlson (KD) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2651 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Ett antal yrkeskriminella står för en stor del av brottsligheten i Sverige. Att sätta dessa individers brottslighet ur spel – genom återfallsförebyggande arbete och/eller relevanta straff – bör vara ett viktigt fokus.

När det gäller det först nämnda har riksdagen gjort ett flertal tillkännagivanden till regeringen om straffskärpningar för exempelvis människohandel och koppleri, narkotikabrott, dråp, grov misshandel, grovt rån och grov utpressning.

Vi vill emellertid också betona det återfallsförebyggande arbetet, där avhopparverksamhet är en viktig del. Den som vill hoppa av från en verksamhet med kriminella inslag bör kunna få hjälp och stöd oavsett var i landet hon eller han befinner sig. Avhopparverksamheten bör även dels bli bättre på att snabbt fånga upp dem som vill lämna en kriminell livsstil, dels göras till ett attraktivt alternativ för den som börjar tröttna på ett liv i kriminalitet. Dessutom är Kriminalvårdens åtgärder för att få intagna att bryta med sin kriminalitet viktiga.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu anfört.

6. Konfrontation med det begångna brottet, punkt 10 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Jag anser att under behandlingstiden i fängelse ska den dömda på ett tydligt sätt konfronteras med det begångna brottet och därefter bearbeta synen på sitt eget handlande.

En återanpassning till en lagenlig tillvaro är knappast möjlig om inte den kriminelle kommer till insikt om det felaktiga i sitt handlande. Samtal om brottet behöver föras på ett annat sätt än i dag. Gärningspersonen behöver ställas inför frågan vad han/hon gjort och därefter bearbeta sin syn på sitt eget handlande. Tyvärr tycks samtal om de begångna brotten i dag inte höra till vanligheterna inom den svenska kriminalvården.

Svårigheterna att bryta ett kriminellt mönster hos de intagna visar på problemet med ett ensidigt psykologiskt synsätt på rehabilitering. I stället behövs en bredare ansats, där den etiska konflikten mellan brottslighet och laglydnad ges ett större utrymme.

Det ansvarsundvikande synsätt som nu rådet behöver brytas. Den intagne ska bekräfta sin kapacitet att besluta över sitt handlande, återupprättas som moraliskt subjekt, varsebli sin skuld och sona den.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi nu anfört.

7. Kriminalvårdens behandlingsprogram, punkt 11 (M)

av Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

IDAP är bara ett av flera behandlingsprogram som bedrivs inom Kriminalvården. Ett annat exempel är Relations- och samlevnadsprogrammet (Ros). Det är utformat för att passa män som är dömda för sexualbrott. Det har utvärderats en gång, och det bör övervägas om fler utvärderingar bör göras för att säkerställa att programmet leder till önskat resultat. Vi anser att Kriminalvårdens behandlingsprogram ska utvärderas på nytt.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu anfört.

8. Medverkan i behandlingsprogram, punkt 12 (S, MP, V)

av Mats Pertoft (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Arhe Hamednaca (S), Susanne Eberstein (S), Petter Löberg (S), Linda Snecker (V) och Lawen Redar (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna
2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 4 och
2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP) yrkande 3.

Ställningstagande

Som framgår ovan har utskottet fått information om att regeringen under våren 2016 kommer att ge en utredare i uppdrag att utreda om risk för återfall i allvarlig brottslighet ska ges betydelse som ett skäl mot villkorlig frigivning. Den ordning som ska övervägas innebär att bedömningar av risk kommer att få betydelse för villkorlig frigivning i vissa fall. Vägran att delta i behandling

kan vara en aspekt som vägs i en sådan riskbedömning. Vi vill inte föregripa den utredningen och avstyrker därmed de aktuella motionsyrkandena.

9. Våld mot kriminalvårdens personal, punkt 13 (M)

av Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2307 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

Bland de intagna i anstalt finns många som är missbrukare och har dokumenterade psykiska problem. I sakens natur ligger att personalen utövar olika grader av tvång. Detta innebär risker för att personalen ska drabbas av hot, trakasserier eller våld från de intagnas eller klienternas sida.

Det är angeläget att Kriminalvården fortsätter sitt arbete för att minska riskerna för hot och våld riktat mot kriminalvårdens personal. Det kan bl.a. göras genom ett strukturerat säkerhetsarbete, korrekta riskbedömningar, kontrollåtgärder för narkotikafria fängelser, rutiner för att hantera hot och våld mellan intagna, insatser som förhindrar brott inifrån anstalterna. Liksom säkerhetsåtgärder vid transporter och insatser mot självmord bland häktade.

Det är viktigt att hot och våld riktat mot personal alltid leder till konsekvenser för den intagne.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi nu anfört.

10. Radikalisering i anstalter, punkt 14 (M)

av Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2307 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

Det är viktigt med en sammanhållen politik för att stärka svenska myndigheters förmåga och kapacitet att motverka våldsbejakande extremism och att förhindra terrorattacker såväl i Sverige som i Europa och generellt i världen. Åtminstone en av attentatsmännen i Paris, samt attentatsmannen i Köpenhamn, radikaliserades när de avtjänade av fängelsestraff. Även på svenska kriminalvårdsanstalter kan det förekomma radikalisering av intagna.

Det gemensamma EU-samarbetet Radicalisation Awareness Network (RAN) utgör sedan 2007 riktlinjerna för hur Kriminalvården arbetar för att upptäcka radikaliserade grupper i fängelser. Det har, enligt företrädare för Kriminalvården, förekommit att man har splittrat grupper eller konstellationer för att på det sättet motverka radikalisering.

Arbetet mot radikalisering i anstaltsmiljö är ett viktigt arbete och får inte stagnera. Det finns därför anledning att se över om det inom Kriminalvården görs tillräckligt för att förhindra radikalisering och om kunskaperna och metoderna för att upptäcka, förebygga och åtgärda sådana företeelser är tillräckliga.

Kriminalvården har påbörjat ett arbete mot radikalisering på anstalterna. Det är viktigt att det arbetet fortsätter och utvecklas för att effektivt kunna upptäcka och motverka radikalisering på anstalterna.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu anför.

11. Utformningen av kriminalvårdsanstalter, punkt 15 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Varje år är det ungefär 8 000 barn som har minst en förälder i fängelse. Med frivården inräknad är det 30 000 barn. Barnkonventionen betonar att Kriminalvården särskilt ska uppmärksamma behov och rättigheter hos barn som har en nära anhörig som sitter i fängelse.

Möjligheten till besök med övernattnig är viktig för kontakten mellan barn och föräldrar. Förhållandena varierar från anstalt till anstalt och några anstalter är dåligt anpassade för barn.

I dag finns det besökslägenheter på vissa anstalter där barn och föräldrar kan umgås, leka, laga mat och titta på tv tillsammans. Besökslägenheter, med möjlighet till övernattnig och med barnvänliga besöksutrymmen, bör emellertid finnas på alla fängelser.

För den intagne är den praktiska och känslomässiga anknytningen till framtiden barnen. Det gäller i hög grad de föräldrar som sitter på anstalter och som i många fall förlorat kontakten med sina barn. Deras barn har precis som alla andra barn behov av sin mamma och pappa. Anstalterna måste därför anpassas efter barns och föräldrars behov av umgänge.

Rent konkret vill vi att det ska finnas övernattningslägenheter, öppna lekrum där föräldrar och barn kan umgås samt grönområden och lekplats i anslutning till de anstalter där barn vistas under längre besök. Kriminalvården måste anpassas så att barn inte ofrivilligt fråntas rätten att upprätthålla en kontinuerlig kontakt och gemenskap med sina föräldrar då dessa vistas på anstalt.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu anfört.

12. Skärpta regler för de intagnas kommunikation, punkt 16 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7.

Ställningstagande

Formellt sett är tillgången till internet mycket begränsad för den som sitter i fängelse. Även om internettillgången är väl kontrollerad kan den intagne anlita anhöriga eller andra för att få ut sitt budskap. Kriminalvården anser sig inte ha rätt att lägga sig i hur en intagen använder sina sociala kontakter eller sin permission. Yttrandefriheten är en lagstadgad rättighet.

Det är emellertid ett problem om personer som är dömda för mycket grova brott kan, med brottet som språngbräda, använda internet för att sprida propaganda om exempelvis sin extrema politiska uppfattning eller hota vittnen och brottsoffer.

Jag anser således att reglerna för de intagnas kommunikation behöver ses över och skärpas för de som har dömts för grova brott. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det anförda.

13. Avskaffa villkorlig frigivning, punkt 18 (SD)

av Kent Ekeröth (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2834 av Kent Ekeröth och Adam Martinen (båda SD) yrkande 3.2
och
bifaller delvis motionerna
2015/16:1397 av Fredrik Schulte (M) yrkande 1 och
2015/16:3075 av Hanna Wigh (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Sveriges bestämmelser om villkorlig frigivning innebär att den kriminelle automatiskt blir villkorligt frigiven efter det att två tredjedelar av straffet avtjänats på anstalt. Detta skapar en stor diskrepans mellan det allmänna rättsmedvetandet och den lagstiftning som finns. För att öka förståelsen för svensk lagstiftning och för att försvåra för en kriminell livsstil vill vi avskaffa den automatiska villkorliga frigivning som sker efter det att två tredjedelar av straffet har avtjänats.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det som nu anförts.

14. Elektronisk övervakning, punkt 19 (SD)

av Kent Ekeröth (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2834 av Kent Ekeröth och Adam Martinen (båda SD) yrkande 13,
bifaller delvis motion
2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP) yrkande 4 och
avslår motion

2015/16:2279 av Larry Söder (KD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Statistik visar att det finns ett behov av att tydligare agera mot att frisläppta återfaller i brott. En person som avtjänat en påföljd för brott mot person, narkotikabrott, stöld, rån eller andra grövre tillgreppsbrott bör vid frisläppandet förses med elektronisk fotboja under en period efter frisläppandet som ska stå i proportion till hur länge han/hon suttit i fängelse. Han/hon ska ha full frihet efter avtjänat straff men måste på detta sätt i högre utsträckning bevisa för samhället att han/hon kan och kommer att sköta sig.

En brottsling som begått något av ovanstående brott och som suttit i fängelse eller ungdomsvård i fyra år bör exempelvis bära sådan elektronisk fotboja i ett år därefter. En person som suttit åtta år bör ha en längre period med fotboja, exempelvis två år. På så sätt kan man uppnå en dämpande effekt på den frisläppte samtidigt som det blir lättare att utreda brott om personen med fotboja faktiskt återfaller i brott.

Regeringen bör vidta åtgärder så att det vi nu anfört blir tillgodosett.

15. Elektronisk övervakning, punkt 19 (C, L)

av Johan Hedin (C) och Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP) yrkande 4 och avslår motionerna

2015/16:2279 av Larry Söder (KD) yrkandena 1 och 2 samt

2015/16:2834 av Kent Ekeröth och Adam Martinen (båda SD) yrkande 13.

Ställningstagande

Vi vill stärka offrets skydd vid frisläppande av fängelsedömda. Under fängelsestraffet har förövaren suttit inlåst och har därmed inte kunnat bryta mot något kontaktförbud. Det finns därför i dag inte någon möjlighet att besluta om fotboja i samband med frisläppandet av förövaren, även om han eller hon bedöms vara farlig för omgivningen eller det finns en uttalad hotbild mot t.ex. en expartner. Vi vill att förövare som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående också ska kunna få kontaktförbud med fotboja direkt efter fängelsetiden.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder så att det som vi nu anfört blir tillgodosett.

16. Frigivningsförberedelser, punkt 20 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 10 och 12 samt avslår motion

2015/16:1191 av Lars-Axel Nordell (KD).

Ställningstagande

Kriminalvårdens ansvar ska upphöra först då kontakt upprättats med socialförvaltningen, arbetsliv, hyresvärd och andra aktörer som medverkar till att den frigivne kan få ett fungerande liv i samhället. Genom regleringsbrev ska Arbetsförmedlingen få ett tydligt uppdrag att samverka med Kriminalvården kring utslussningen av personer som friges från fängelser eller sluten ungdomsvård.

I socialtjänstlagen ska en tydlig skyldighet införas för kommunerna att samverka med Kriminalvården kring utslussning av personer från fängelser eller sluten ungdomsvård. Det är oerhört viktigt att samhällets stöd till återanpassning fortsätter även efter avtjänat straff. Riksrevisionen har kritiserat bristande samverkan mellan ansvariga myndigheter inför frigivningen. Bland annat pekar man på stora skillnader i olika delar av landet. Kriminalvården har i dag ett uppdrag att samverka med andra samhällsaktörer, exempelvis Arbetsförmedlingen och kommunerna. Det finns dock inget motsvarande uppdrag till dessa tilltänkta samverkansparter.

Frivilligorganisationer ska ha en naturlig plats i återanpassningen av den dömda, både före och efter frigivningen. Det civila samhället har redan i dag stor betydelse för att stötta tidigare dömda personers återanpassning. Föreningar bör uppmuntras att finnas med som en del i livet före och efter frigivningen. Avhoppjourer, dit kriminella kan vända sig när de vill lämna sitt kriminella liv, har sedan flera år drivits av bl.a. Exit Fryshuset (främst avhoppare från nazistisk miljö), Kriminellas revansch i samhället (KRIS) och X-CONS.

Vi kan inte ta civilsamhällets aktörer för givet, utan behöver säkerställa att de ekonomiska förutsättningarna finns. Jag vill ge frivilligorganisationer ersättning i förhållande till hur väl de lyckas återanpassa tidigare dömda. På

senare år har begreppet ”social impact bonds” (SIB) etablerats i Storbritannien. Detta innebär att civilsamhället får ekonomisk ersättning från staten i förhållande till hur väl man lyckas med att återanpassa tidigare brottslingar. De fördelar som antas finnas med SIB är bl.a. incitamentet att nå resultat, samt att privat finansiering kan tillhandahållas för att skapa en infrastruktur för rehabilitering. Även om man ännu inte kan fastslå att SIB ger tydliga positiva resultat, är konceptet tillräckligt intressant för att prövas också i Sverige.

Regeringen bör vidta de åtgärder som behövs för att se till att det som anförts ovan blir tillgodosett

Särskilda yttranden

1. Ändrade regler för villkorlig frigivning, punkt 17 (M, C, L, KD)

Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Roger Haddad (L), Andreas Carlson (KD) och Ellen Juntti (M) anför:

Som vi i tidigare motioner förklarat anser vi att den som återfaller i brott och döms till ett nytt fängelsestraff ska avtjäna merparten av det utdömda straffet. Den villkorliga frigivning som ges idag bör således enligt vår uppfattning inte ges till den som återfallit i brott. Riksdagen har också under våren 2015 uppmanat regeringen i ett tillkännagivande att återkomma till riksdagen med ett förslag om skärpta regler för villkorlig frigivning för de som återfallit i likartad brottslighet.

Eftersom riksdagen redan i ett tillkännagivande förklarat den åsikt som vi framför i motionerna 2015/16:2680 (KD) yrkande 4 och 2015/16:2335 (M) yrkande 7 avstår vi från att reservera oss till förmån för dessa. Vi anser således att regeringen snarast bör efterkomma det ovan nämnda tillkännagivandet, och vi noterar med tillfredsställelse att regeringen aviserat att en sådan utredning ska tillsättas.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (M, C, L, KD)

Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Roger Haddad (L), Andreas Carlson (KD) och Ellen Juntti (M) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller motionsförslagen hänvisar vi till tidigare ställningstaganden av företrädare för Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna i motsvarande frågor i betänkande 2014/15:JuU17. Vi vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (SD)

Kent Ekeröth (SD) och Runar Filper (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller motionsförslagen hänvisar vi till tidigare ställningstaganden av företrädare för Sverigedemokraterna i motsvarande frågor i betänkande 2014/15:JuU17. Vi vidhåller de synpunkter som har

framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:53 av Torbjörn Björlund m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att det införs ett förbud mot att placera barn i häkte och att det utreds hur alternativet till häkte ska se ut för barn som misstänks för allvarlig brottslighet, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att tillgången till minst två timmars mänsklig kontakt per dygn ska vara ett lagreglerat minimikrav för frihetsberövade barn och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att varje häktad får laglig rätt till minst två timmars mänsklig kontakt per dygn, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:116 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att kriminalisera rymningar från svenska fängelser och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:266 av Margareta B Kjellin (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla kriminalvårdsinrättningar ska vara fria från narkotika och att ingen behandling med ersättningspreparat som metadon och därtill närliggande substanser ska få förekomma och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:566 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om särskilda skyddsåtgärder vid återfallsrisk i allvarlig brottslighet mot liv och hälsa och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1191 av Lars-Axel Nordell (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur staten kan ta över betalningsansvaret för vårdvistelse enligt 56 § lagen om kriminalvård i anstalt, även efter villkorlig frigivning från kriminalvårdsanstalt, och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1397 av Fredrik Schulte (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla den villkorliga frigivningen sedan två tredjedelar av strafftiden löpt ut samt att varje dömd brottsling måste avtjäna minst den fulla tidsbegränsade strafftid som vederbörande dömts till, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att varje person som dömts till ett tidsbegränsat fängelsestraff sedan det fulla straffet avtjänats därefter villkorligt ska friges under en tid som motsvarar en tredjedel av samma straffvärde, dock högst två år, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1486 av Andreas Norlén och Finn Bengtsson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av statliga myndigheters uppbackning av kommuner som bygger upp och utvecklar avhoppbar verksamhet för vuxna kriminella, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1768 av Carl-Oskar Bohlin och Erik Bengtzboe (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om användningen av villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2132 av Maria Abrahamsson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra brottsbalken så att det av den direkt framgår att också hög återfallsrisk ska utgöra hinder för villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2279 av Larry Söder (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda villkoren för när fotboja ska kunna utdömas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda när villkoren för fotboja som straffpåföljd kan vara lämplig och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2307 av Beatrice Ask m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hot och våld mot personal alltid ska leda till konsekvenser för den intagne och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kriminalvården ska utöka och stärka sitt arbete mot radikaliseri ng i fängelse och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera Kriminalvårdens behandlingsprogram och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga om våldsutövare bör ha en skyldighet att genomgå behandlingsprogram och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2335 av Beatrice Ask m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att villkorlig frigivning inte ska ges till den som återfaller i brott, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2645 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen i syfte att ge Kriminalvården förutsättning till effektivare individualpreventiva påföljder för eftervård och behandling och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2651 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återfallsförebyggande arbete och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nolltolerans mot narkotika på anstalter och institutioner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anpassa anstalterna för familjeliv och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om restriktioner och isolering av barn i häkte och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att konfronteras med brottet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta regler för kommunikation med yttvärlden för intagna dömda för grova brott och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tiden efter avslutat fängelsestraff och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det civila samhällets betydelse i frigivningsprocessen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2696 av Tuve Skånberg (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att farmakologisk behandling i kombination med psykologisk och social terapi ska användas för att en dömd pedofil ska få villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om medverkan i behandlingsprogram som krav för villkorlig frigivning för personer som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontaktförbud och elektronisk fotboja vid villkorlig frigivning av personer som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2797 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de obehövade permissionerna för livstidsdömda mördare ska avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2821 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om öövervakade besök på anstalter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kameraövervakning i cellen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta regler för permission och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2834 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD):

- 3.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om borttagande av straffabatter och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser Kriminalvårdsfrågor

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera rymning och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fotboja vid frisläppande efter allvarliga brott och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strängare regler för permission och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2895 av Kent Ekeröth (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om spartanska fängelser för utländska medborgare och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3075 av Hanna Wigh (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att generell straffrabatt ska avskaffas och omarbetas till ett belöningsystem för gott uppförande och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3160 av Christina Örnebjär (FP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka barnrättsperspektivet i rättsprocessen så det blir den främsta principen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare krav på åklagaren att precisera vilken fara den misstänkte utgör när det kommer till att påverka utredningen, och skärpa detta krav ju längre den misstänkte varit häktad, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa maxtid för häktning av unga samt förtydliga innebörden av begreppet ”synnerliga skäl” och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en maxtid för häktning av vuxna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en maxtid för häktning med restriktioner och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särreglering för beslut om restriktioner för unga i åldern 15–17 år, vilka enligt barnkonventionen är att betrakta som barn, och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3168 av Hanna Wigh (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sexförbrytare ska föra en kontinuerlig kontakt med frivården i återstoden av deras liv och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att personer dömda för sexuella övergrepp mot barn ska erläggas med ett livslångt kontaktförbud mot barn som kan omprövas efter psykologisk utvärdering och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:53 av Torbjörn Björlund m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att det införs ett förbud mot att placera barn i häkte och att det utreds hur alternativet till häkte ska se ut för barn som misstänks för allvarlig brottslighet, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att tillgången till minst två timmars mänsklig kontakt per dygn ska vara ett lagreglerat minimikrav för frihetsberövade barn och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att varje häktad får laglig rätt till minst två timmars mänsklig kontakt per dygn, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:116 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att kriminalisera rymningar från svenska fängelser och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:266 av Margareta B Kjellin (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla kriminalvårdsinrättningar ska vara fria från narkotika och att ingen behandling med ersättningspreparat som metadon och därtill närliggande substanser ska få förekomma och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:566 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om särskilda skyddsåtgärder vid återfallsrisk i allvarlig brottslighet mot liv och hälsa och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1191 av Lars-Axel Nordell (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur staten kan ta över betalningsansvaret för vårdvistelse enligt 56 § lagen om kriminalvård i anstalt, även efter villkorlig frigivning från kriminalvårdsanstalt, och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1397 av Fredrik Schulte (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla den villkorliga frigivningen sedan två tredjedelar av strafftiden löpt ut

samt att varje dömd brottsling måste avtjäna minst den fulla tidsbegränsade strafftid som vederbörande dömts till, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att varje person som dömts till ett tidsbegränsat fängelsestraff sedan det fulla straffet avtjänats därefter villkorligt ska frigges under en tid som motsvarar en tredjedel av samma straffvärde, dock högst två år, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1486 av Andreas Norlén och Finn Bengtsson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av statliga myndigheters uppbackning av kommuner som bygger upp och utvecklar avhopparverksamhet för vuxna kriminella, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1768 av Carl-Oskar Bohlin och Erik Bengtzboe (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om användningen av villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2132 av Maria Abrahamsson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra brottsbalken så att det av den direkt framgår att också hög återfallsrisk ska utgöra hinder för villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2279 av Larry Söder (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda villkoren för när fotboja ska kunna utdömas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda när villkoren för fotboja som straffpåföljd kan vara lämplig och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2307 av Beatrice Ask m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hot och våld mot personal alltid ska leda till konsekvenser för den intagne och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kriminalvården ska utöka och stärka sitt arbete mot radikaliserings i fängelse och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera Kriminalvårdens behandlingsprogram och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga om våldsutövare bör ha en skyldighet att genomgå behandlingsprogram och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2335 av Beatrice Ask m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att villkorlig frigivning inte ska ges till den som återfaller i brott, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2645 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen i syfte att ge Kriminalvården förutsättning till effektivare individualpreventiva påföljder för eftervård och behandling och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2651 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återfallsförebyggande arbete och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2680 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nolltolerans mot narkotika på anstalter och institutioner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anpassa anstalterna för familjeliv och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om restriktioner och isolering av barn i häkte och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att konfronteras med brottet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta regler för kommunikation med yttvärlden för intagna dömda för grova brott och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tiden efter avslutat fängelsestraff och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det civila samhällets betydelse i frigivningsprocessen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2696 av Tuve Skånberg (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att farmakologisk behandling i kombination med psykologisk och social terapi ska användas för att en dömd pedofil ska få villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om medverkan i behandlingsprogram som krav för villkorlig frigivning för personer som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontaktförbud och elektronisk fotboja vid villkorlig frigivning av personer som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2797 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de obevakade permissionerna för livstidsdömda mördare ska avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2821 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om öövervakade besök på anstalter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kameraövervakning i cellen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta regler för permission och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2834 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD):

- 3.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om borttagande av straffrabatter och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser Kriminalvårdsfrågor

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera rymning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fotboja vid frisläppande efter allvarliga brott och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strängare regler för permission och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2895 av Kent Ekeröth (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om spartanska fängelser för utländska medborgare och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3075 av Hanna Wigh (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att generell straffrabatt ska avskaffas och omarbetas till ett belöningssystem för gott uppförande och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3160 av Christina Örnebjär (FP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka barnrättsperspektivet i rättsprocessen så det blir den främsta principen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare krav på åklagaren att precisera vilken fara den misstänkte utgör när det kommer till att påverka utredningen, och skärpa detta krav ju längre den misstänkte varit häktad, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa maxtid för häktning av unga samt förtydliga innebörden av begreppet ”synnerliga skäl” och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en maxtid för häktning av vuxna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en maxtid för häktning med restriktioner och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särreglering för beslut om restriktioner för unga i åldern 15–17 år, vilka enligt barnkonventionen är att betrakta som barn, och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3168 av Hanna Wigh (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sexförbrytare ska föra en kontinuerlig kontakt med frivården i återstoden av deras liv och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att personer dömda för sexuella övergrepp mot barn ska erläggas med ett livslångt kontaktförbud mot barn som kan omprövas efter psykologisk utvärdering och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet förslagspunkt 23

Motion	Motionärer	Yrkanden
23. Motioner som bereds förenklat		
2015/16:116	Edward Riedl (M)	
2015/16:266	Margareta B Kjellin (M)	
2015/16:1397	Fredrik Schulte (M)	2
2015/16:2645	Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD)	3
2015/16:2680	Andreas Carlson m.fl. (KD)	2
2015/16:2696	Tuve Skånberg (KD)	
2015/16:2797	Richard Jomshof m.fl. (SD)	3
2015/16:2821	Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda 1–3 SD)	
2015/16:2834	Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda 6 och 16 SD)	
2015/16:2895	Kent Ekeroth (SD)	